

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัย เป็นการศึกษาว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ของ คณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน (กพสม.) ในการบริหารโครงการพัฒนาของ อบต. โดย ศึกษาจาก กพสม.ในพื้นที่ และได้นำสาระสำคัญจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องมาเป็นกรอบหรือประเด็นในการศึกษา โดยแยกสาระสำคัญออกเป็น

1. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

- 1.1 แนวคิดเกี่ยวกับหลักการปกครองส่วนท้องถิ่น
- 1.2 แนวคิดเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล
- 1.3 การพัฒนาสตรีตามนโยบายและแผนงานหลักสตรีระยะยาว (พ.ศ.2535-2554)
- 1.4 การดำเนินงานพัฒนาสตรีของกรมการพัฒนาชุมชน
- 1.5 แนวคิด ทฤษฎี การมีส่วนร่วม
- 1.6 แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม
 - 1.6.1 แนวคิดประสบการณ์การฝึกอบรม
 - 1.6.2 แนวคิดเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว
 - 1.6.3 แนวคิดเรื่องประสบการณ์การพัฒนา
 - 1.6.4 แนวคิดเรื่องการติดต่อสื่อสาร
- 1.7 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารโครงการพัฒนา
- 1.8 ประวัติ ความเป็นมา และข้อมูลทั่วไปของอำเภอภูเวียง

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับหลักการปกครองส่วนท้องถิ่น

การจัดระเบียบการปกครองประเทศหรือการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินที่นิยม ในประเทศต่างๆ โดยเฉพาะประเทศที่มีรูปแห่งรัฐ เป็นแบบรัฐรวม (Union State) มักใช้หลัก

สำคัญ 2 หลัก ได้แก่ หลักการรวมอำนาจปกครอง และหลักการกระจายอำนาจปกครอง แต่ประเทศที่มีรูปแห่งรัฐเป็นแบบรัฐเดี่ยว (Unitary State) เช่น ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น และไทย ฯลฯ นิยมใช้หลักการจัดระเบียบการปกครองประเทศออกเป็น 3 หลัก (ชวงค์ ฉายะบุตร. 2529:4 - 11) ได้แก่ หลักการรวมอำนาจปกครอง (Centralization) หลักการแบ่งอำนาจปกครอง (Deconcentration) และหลักการกระจายอำนาจปกครอง (Decentralization)

การบริหารราชการแผ่นดินของประเทศไทย แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ส่วนกลางคือ การรวมอำนาจ ส่วนภูมิภาค เป็นการแบ่งอำนาจ และส่วนท้องถิ่น ตามทฤษฎี คือ การกระจายอำนาจ รูปแบบการบริหารราชการแผ่นดินในลักษณะ 3 ส่วนนี้ มีอยู่ในประเทศต่างๆ มากน้อยตามแต่อัตรา แต่บางประเทศ เช่น อังกฤษ มีการแบ่งส่วนเป็นส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น ไม่มีส่วนภูมิภาค (ชูศักดิ์ เทียงตรง. 2520 อ้างถึงใน อภิชาติ พันธเสน. 2539 : 15 - 18)

1.1.1 ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นหมายถึงการที่รัฐบาลส่วนกลางยินยอมที่จะมอบ หรือกระจายอำนาจบางส่วน หรือทั้งหมดของตนไปให้ประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการบริหารท้องถิ่นของตนเอง เพื่อให้การบริการแก่ประชาชนในท้องถิ่นนั้น เป็นไปด้วยความรวดเร็ว สะดวก และมีประสิทธิภาพโดยใช้งบประมาณ และเจ้าหน้าที่ของตนเอง แต่รัฐบาลในส่วนกลาง ยังอาจสงวนอำนาจบางอย่างในการตัดสินใจไว้ การปกครองท้องถิ่นจึงเป็นการปกครองตนเองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ เฉพาะที่ส่วนกลางมอบหมายอำนาจไว้ในขอบเขตที่กำหนดเท่านั้น (กระมล ทองธรรมชาติ และไพบุลย์ ช่างเรียน. 2533 อ้างถึงใน พงษ์ศักดิ์ เชาวนาศิริ. 2542 : 16)

1.1.2 องค์ประกอบ

การปกครองท้องถิ่นกำหนดขึ้นบนพื้นฐานทฤษฎีการกระจายอำนาจ และอุดมการณ์ประชาธิปไตย ซึ่งมุ่งเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองและกิจกรรมการปกครองตนเองในระดับหนึ่ง ซึ่งจะเห็นได้จากลักษณะสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่นที่เน้นการมีอำนาจอิสระในการปกครองตนเองมีการเลือกตั้ง มีองค์การหรือสถาบันที่จำเป็นในการปกครองตนเอง ที่สำคัญก็คือประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างกว้างขวาง

นอกจากนี้คณะกรรมการปรับปรุงระบบการบริหารการปกครองท้องถิ่น โดย นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี ได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการดังกล่าวตามคำสั่งที่ 262/2535 เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2535 เพื่อศึกษาระบบการบริหารการปกครองท้องถิ่นของไทยดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน ในทุกรูปแบบ หาแนวทาง และข้อเสนอในการปรับปรุงโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ การคลัง และงบประมาณ ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลหน่วยงานส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคกับหน่วยการปกครองท้องถิ่น โดยกล่าวถึงองค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่นไว้ดังนี้

- 1) เป็นองค์กรที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล และทบวงการเมือง
- 2) มีสภาและผู้บริหารระดับท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งตามหลักการที่บัญญัติไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ
- 3) ระบบในการปกครองตนเอง
- 4) มีเขตการปกครองที่ชัดเจนและเหมาะสม
- 5) มีงบประมาณรายได้เป็นของตนเองอย่างเพียงพอ
- 6) มีบุคลากรปฏิบัติงานของตนเอง
- 7) มีอำนาจหน้าที่ที่เหมาะสมต่อการให้บริการ
- 8) มีอำนาจออกข้อบังคับเป็นกฎหมายของท้องถิ่น ภายใต้ขอบเขตของกฎหมายแม่บท
- 9) มีความสัมพันธ์กับส่วนกลางในฐานะเป็นหน่วยงานระดับรองของรัฐ

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

1.2.1 พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537

ในปี พ.ศ. 2537 รัฐบาลได้กำหนดนโยบายที่จะกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น และยกฐานะสภาตำบลเป็นนิติบุคคล และจัดตั้งสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล จึงได้ตรา พ.ร.บ. สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ซึ่งประกาศใช้ในวันที่ 2 ธันวาคม 2537 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 2 มีนาคม 2538 และกระทรวงมหาดไทย ประกาศให้สภาตำบล จำนวน 618 แห่ง ได้รับการจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.) ซึ่งต่อมามีเหลือ 617 แห่ง เนื่องจากมีการขยายเขตเทศบาลเมืองสุราษฎร์ธานีเข้าไปในเขต อบต.นาุ้ง อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี จนเต็มพื้นที่และในเดือนพฤษภาคม 2539

กระทรวงมหาดไทย ได้จัดตั้ง อบต. เพิ่มขึ้นอีก 2,143 แห่ง รวมมี อบต. 2,760 แห่ง และปัจจุบัน มีจำนวน อบต. ทั่วประเทศ ปี 2543 มีทั้งสิ้น 7,035 แห่ง

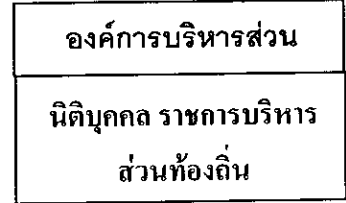
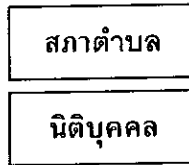
1.2.2 โครงสร้างของ อบต.

พ.ร.บ.สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ได้กำหนดให้ สภาตำบลที่จะจัดตั้งเป็น อบต. ได้นั้นจะต้องมีรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ผ่านมาติดต่อกัน 3 ปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 150,000 บาท การจัดตั้งโดยประกาศของ กระทรวงมหาดไทยในราชกิจจานุเบกษา

โครงสร้างของ อบต. จะมีสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีสมาชิก 2 ประเภทคือ สมาชิกโดยตำแหน่ง ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านในตำบล แพทย์ประจำตำบล และ สมาชิกซึ่งได้รับเลือกตั้งจากราษฎรในหมู่บ้านหมู่บ้านละ 2คน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งหมดนี้จะเลือกคณะบุคคลขึ้นเป็นคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวนไม่เกิน 7 คน ประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้านไม่เกิน 2 คน และสมาชิกจากการเลือกตั้งไม่เกิน 4 คน จากนั้นสมาชิกสภา อบต. ที่เหลือจะเลือกประธานสภาคนหนึ่ง รองประธานสภาคนหนึ่ง และเลขานุการสภาคนหนึ่ง ในส่วนของคณะกรรมการบริหาร อบต. ก็ จะเลือกคณะกรรมการ ด้วยกันเป็นประธานกรรมการบริหารคนหนึ่ง (กำนันเป็นในช่วง 4 ปี แรก) เป็นเลขานุการคณะกรรมการบริหารอีกคนหนึ่ง ซึ่งมีโครงสร้างตามแผนภูมิที่ 1 ดังนี้

รูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล

รายได้เฉลี่ย 3 ปี 150,000 บาท

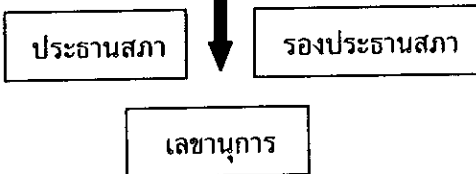

โดยประกาศกระทรวงมหาดไทย

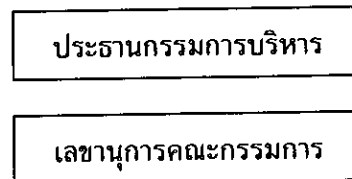
สภาองค์การบริหารส่วนตำบล	
สมาชิก โดยตำแหน่ง	สมาชิก โดยการเลือกตั้ง
- กำนัน	- หมู่บ้านละ
- ผู้ใหญ่บ้าน	2 คน
ทุกหมู่บ้าน	- ดำรงตำแหน่ง
- แพทย์ประจำ	คราวละ 4 ปี
ตำบล	
- ดำรงวาระตาม	
ตำแหน่งนั้นๆ	

คณะกรรมการบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล
องค์ประกอบ
- กำนัน
- ผู้ใหญ่บ้าน 2 คน(ตามมติ ของสภา อบต.)
- สมาชิกสภา อบต. ที่มา จากการเลือกตั้ง 4 คน (ตามมติของสภา อบต.)

ตามมติสภา อบต.

คณะกรรมการบริหาร เลือกกรรมการเป็น

แผนภูมิที่ 1 รูปแบบโครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล

ที่มา : พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537

1.2.3 บทบาทและอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

- 1) ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาตำบล เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล
- 2) พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบังคับตำบล ร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี และร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม
- 3) องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ในการพัฒนาตำบลและยังมีหน้าที่ที่ต้องทำและอาจทำในด้านการจัดหาแหล่งน้ำ การป้องกันและบำบัดโรค การพาณิชย์ การส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์ เป็นต้น ซึ่งการดำเนินการตามหน้าที่ดังกล่าวนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลอาจออกข้อบังคับตำบล เพื่อบังคับใช้แก่ราษฎรในตำบลได้โดยอาจกำหนดโทษปรับ แก่ผู้ฝ่าฝืนไม่เกิน 500 บาท ในด้านความรับผิดชอบการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลจะรับผิดชอบดำเนินการ ให้เป็นไปตามมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งนี้ ประธานกรรมการบริหารจะเป็นผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีพนักงานส่วนตำบลเป็นผู้ปฏิบัติงานประจำ ขององค์การบริหารส่วนตำบลอีกด้วย

1.2.4 รายได้

สำหรับในเรื่องรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลจะมีรายได้ดังต่อไปนี้

- 1) ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย อากรการฆ่าสัตว์และผลประโยชน์อื่น อันเกิดจากการฆ่าสัตว์ ทั้งนี้ในองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อได้มีการจัดเก็บตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นแล้ว ให้ส่งมอบให้เป็นรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น
- 2) ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์ และล้อเลื่อนที่จัดเก็บได้ในจังหวัดใด ให้จัดสรรให้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยการนั้น
- 3) องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจออกข้อบังคับตำบล เพื่อเก็บภาษีอากรและค่าธรรมเนียมเพิ่มขึ้นไม่เกินร้อยละสิบของภาษีอากรและค่าธรรมเนียมประเภทใดประเภทหนึ่ง หรือทุกประเภทดังต่อไปนี้

- 3.1) ภาษีธุรกิจเฉพาะตามประมวลรัษฎากร ซึ่งสถานประกอบการตั้งอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบล
- 3.2) ค่าธรรมเนียม ใบอนุญาตขายสุราตามกฎหมายว่าด้วยสุรา ซึ่งร้านสุราตั้งอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบล
- 3.3) ค่าธรรมเนียม ใบอนุญาตในการเล่นการพนัน ตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน ซึ่งสถานที่เล่นการพนันอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบล
- 3.4) รายได้จากเงินอากรตามกฎหมาย ว่าด้วยอากรรังนกอีแอ่น ค่าธรรมเนียมตามกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล เงินอากรประทานบัตรใบอนุญาต และอาชญาบัตรตามกฎหมายว่าด้วยการประมง ค่าภาคหลวงและค่าธรรมเนียมตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้และค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมตามประมวลกฎหมายที่ดิน ที่เก็บในองค์การบริหารส่วนตำบลใดให้เป็นรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น
- 3.5) ค่าภาคหลวงแร่ ตามกฎหมาย ว่าด้วยแร่ และค่าภาคหลวงปิโตรเลียมตามกฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียม ทั้งนี้ ในองค์การบริหารส่วนตำบลใดเมื่อได้มีการจัดเก็บตามกฎหมายว่าด้วยการนี้แล้ว ให้จัดสรรแก่องค์การบริหารส่วนตำบล นั้นตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดใน กฎกระทรวง
- 3.6) เงินที่เก็บตามกฎหมาย ว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ ในองค์การบริหารส่วนตำบลใด ให้แบ่งให้แก่แก่องค์การบริหารส่วนตำบลนั้นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง
- 3.7) องค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจออกข้อบังคับตำบล เพื่อเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มโดยให้กำหนด
- (1) ในกรณีประมวลรัษฎากรเรียกเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม ในอัตราร้อยละศูนย์ ให้องค์การบริหารส่วนตำบลเก็บในอัตราร้อยละศูนย์
 - (2) ในกรณีประมวลรัษฎากรเรียกเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราอื่น ให้องค์การบริหารส่วนตำบลเก็บหนึ่งในเก้า ของอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มที่เรียกเก็บตามประมวลรัษฎากร
- 3.8) องค์การบริหารส่วนตำบลจะมอบให้กระทรวง ทบวง กรม ซึ่งมีหน้าที่จัดเก็บภาษีอากร หรือค่าธรรมเนียม เรียกเก็บอากร หรือค่าธรรมเนียม

เพื่อองค์การบริหารส่วนตำบลก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ เมื่อได้หักค่าใช้จ่าย ตามที่กำหนดในกฎกระทรวงแล้วให้กระทรวงทบวงกรมนั้นส่งมอบให้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

3.9) องค์การบริหารส่วนตำบลอาจมีรายได้ดังต่อไปนี้

3.9.1) รายได้จากทรัพย์สินของ อบต.

3.9.2) รายได้จากสาธารณูปโภคของ อบต.

3.9.3) รายได้จากกิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์ของ อบต.

3.9.4) ค่าธรรมเนียมค่าใบอนุญาตและค่าปรับตามที่จะมีกฎหมาย กำหนดไว้

3.9.5) เงินและทรัพย์สินอื่นที่มีผู้อุทิศให้

3.9.6) รายได้อื่นตามที่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐจัดสรรให้

3.9.7) เงินอุดหนุนจากรัฐบาล

3.9.8) รายได้อื่นตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็น อบต.

3.10) องค์การบริหารส่วนตำบลอาจกู้เงินจากกระทรวง ทบวง กรม องค์การ หรือนิติบุคคลต่างๆ เมื่อได้รับอนุญาตจากสภาองค์การบริหารส่วนตำบล การกู้ดังกล่าวให้ เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทย

1.2.5 รายจ่าย

- 1) จ่ายเงินเดือน เช่น พนักงานส่วนตำบล
- 2) ค่าจ้าง เช่น ลูกจ้างชั่วคราว
- 3) ค่าตอบแทนอื่นๆ เช่น ค่าตอบแทนสมาชิกสภา อบต. ค่าตอบแทน คณะกรรมการบริหาร อบต.
- 4) ค่าใช้สอย เช่น ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าเช่าที่พัก ค่าพาหนะ
- 5) ค่าวัสดุ เช่น กระดาษ เครื่องเขียน แบบพิมพ์
- 6) ค่าครุภัณฑ์ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ฯลฯ
- 7) ค่าที่ดินสิ่งก่อสร้าง และทรัพย์สินอื่นๆ
- 8) ค่าสาธารณูปโภค
- 9) เงินอุดหนุนหน่วยงานอื่นๆ

10) ระบายอื่นตามข้อผูกพันหรือตามที่กฎหมายหรือระเบียบกระทรวงกำหนด

1.2.6 การกำกับดูแล

- 1) นายอำเภอมีอำนาจกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ ขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับของทางราชการ
- 2) หากปรากฏว่าสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กระทำการฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชนหรือละเลยไม่ปฏิบัติตาม หรือปฏิบัติการณ์ไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ ผู้ว่าราชการจังหวัดอาจสั่งยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้ตามคำแนะนำของนายอำเภอ
- 3) ในกรณีการยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผลจากการกระทำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านหรือแพทย์ประจำตำบล ซึ่งเป็นสมาชิกโดยตำแหน่งหรือบุคคลดังกล่าวออกจากตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านหรือแพทย์ประจำตำบลแล้วแต่กรณี โดยให้ถือว่าเป็นการให้ออกจากตำแหน่งเพราะบกพร่องในทางความประพฤติหรือความสามารถไม่เหมาะสมกับตำแหน่ง ตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่
- 4) หากปรากฏว่าคณะกรรมการบริหาร กระทำการฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อย หรือสวัสดิภาพของประชาชน หรือละเลยไม่ปฏิบัติตามหรือปฏิบัติการณ์ไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ ผู้ว่าราชการจังหวัดอาจสั่งให้คณะกรรมการบริหารทั้งคณะ หรือกรรมการบริหารบางคนพ้นจากตำแหน่งได้ ตามคำแนะนำของนายอำเภอ ในกรณีนี้ให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นเป็นกรรมการบริหารใหม่ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่กรรมการบริหารพ้นจากตำแหน่ง

1.2.7 บทเฉพาะกาล

- 1) ให้ถือว่ากรรมการสภาตำบลผู้ทรงคุณวุฒิตามประกาศ ของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 326 ซึ่งได้ดำรงตำแหน่งอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เป็นสมาชิกสภาตำบล ซึ่งได้รับเลือกตั้งตามพระราชบัญญัตินี้ จนกว่าจะพ้นจากตำแหน่ง ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 326 หรือตามพระราชบัญญัตินี้

2) กฎหมายใดที่อ้างถึงกรรมการสภาตำบลผู้ทรงคุณวุฒิให้ หมายถึง สมาชิกสภาตำบล ซึ่งได้รับเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติ

3) ให้กระทรวงมหาดไทยประกาศรายชื่อสภาตำบลตามประกาศของ คณะปฏิวัติ ฉบับที่ 326 ที่มีรายชื่อได้ถึงเกณฑ์เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลให้แล้วเสร็จภายใน วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ แล้วให้จัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลภายในเก้าสิบวัน โดยสภาตำบลเดิมปฏิบัติหน้าที่จนกว่าจะถึงวันประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลครั้งแรก

4) ในวาระสี่ปีแรก ให้กำหนดเป็นประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลโดยตำแหน่ง

จากแนวความคิดเกี่ยวกับเรื่อง การปกครองท้องถิ่น ในรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.) นั้นมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการพัฒนาท้องถิ่น เป็นการเปิดโอกาสให้คนในท้องถิ่นเข้ามาเป็นผู้บริหารจัดการกับสภาพปัญหา และความต้องการของท้องถิ่นเอง ซึ่งคาดว่าจะเป็นแนวทางการพัฒนาที่จะตรงกับความต้องการของคนในท้องถิ่นที่สุด และถ้าหากคนในท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นเด็ก เยาวชน สตรี บุรุษ ผู้สูงอายุ เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารโครงการพัฒนาของ อบต. ก็จะทำให้เกิดการบริหารที่โปร่งใส และเกิดความรักความหวงแหนในสิ่งที่ได้ร่วมกับ อบต. ในการบริหารจัดการได้เป็นอย่างดี

1.3. การพัฒนาสตรีตามนโยบายและแผนงานหลักสตรีระยะยาว (พ.ศ.2535-2554)

ประเทศไทยมีแผนพัฒนาสตรีระยะยาวมาแล้วหนึ่งฉบับ (พ.ศ.2525-2544) และได้มีการนำแผนฉบับนี้มาใช้เป็นหลักฐานในการจัดทำแผนพัฒนาสตรีช่วง 5 ปี เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525-2529) และฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530-2534) ต่อมาได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริม และประสานงานสตรีแห่งชาติ (กสส.) ขึ้นในสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (พ.ศ.2532) คณะกรรมการ ได้เห็นว่าน่าจะมีการทบทวนแผนพัฒนาสตรีระยะยาวฉบับแรก เพื่อให้มีเนื้อหาสาระ และทิศทางที่สัมพันธ์กับสังคม ซึ่งกำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จึงได้จัดตั้งคณะอนุกรรมการจัดทำแผนพัฒนาสตรีระยะยาว (พ.ศ.2535-2554) ขึ้นในแผนพัฒนาสตรีระยะยาว ได้กำหนดลักษณะสตรีที่พึงประสงค์ไว้ ดังนี้

1. คุณลักษณะส่วนตัว

1.1 มีร่างกายและจิตใจสมบูรณ์ รู้จักระวังดูแลป้องกันและรักษาสุขภาพของตน

ทั้งทางกายและทางจิตใจโดยเฉพาะในระหว่างตั้งครรภ์ คลอดลูก ระยะเวลาเลี้ยงดูลูกอ่อน และในช่วงอายุที่มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ

1.2 มีความรู้อย่างน้อยจบการศึกษาภาคบังคับหรือการศึกษาพื้นฐาน มีโอกาสพัฒนาสติปัญญา จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ และทักษะในการประกอบอาชีพ สามารถพึ่งพาตนเอง และมีงานทำที่เหมาะสม และเป็นประโยชน์

1.3 มีความกระตือรือร้นที่จะใช้สิทธิและโอกาสแสวงหาความรู้ เพื่อนำมาพัฒนาศักยภาพของตนเอง

1.4 มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม

2. ชีวิตและครอบครัว

2.1 มีเสรีภาพในด้านความรัก และการเลือกคู่ครอง

2.2 มีสิทธิตัดสินใจและร่วมการะกับบุรุษในการคุมกำเนิด

2.3 ทั้งชายและหญิงมีหน้าที่รับผิดชอบร่วมกันในการเลี้ยงดูอบรมลูกและในงานบ้าน

2.4 ทั้งชายและหญิงมีหน้าที่รับผิดชอบร่วมกันในการสร้างครอบครัว ที่มีความ

อบอุ่นและกลมเกลียว

3. การมีส่วนร่วมในสังคม

3.1 มีส่วนร่วมในการกำหนดค่านิยมและบทบาท

3.2 มีส่วนร่วมคิดและร่วมตัดสินใจในปัญหาและกิจกรรมของชุมชน

3.3 มีส่วนร่วมในทางเศรษฐกิจตามหลักความสามารถ

3.4 มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาวิกฤติของสังคมและร่วมพัฒนาชุมชน ศาสนา
สิ่งแวดล้อม การเมืองและการปกครองในทุกระดับมากขึ้น

แผนพัฒนาสตรีระยะยาว ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาสตรีไว้ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาศักยภาพของสตรีทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา ความถนัด สังคม และจิตใจ
2. เพื่อให้เกิดความเสมอภาค โดยจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี ทุกรูปแบบ ทั้งทางนิตินัย และพฤตินัย
3. เพื่อให้สตรีได้รับการคุ้มครองทุกด้าน ในฐานะที่มีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์
4. เพื่อส่งเสริมให้สตรีมีส่วนร่วมจริงจังในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

1.4 การดำเนินงานพัฒนาสตรีของกรมการพัฒนาชุมชน

งานจัดตั้งและพัฒนาองค์กรสตรี เป็นงานหนึ่งในแผนพัฒนาสตรี ที่กรมการพัฒนาชุมชน รับผิดชอบดำเนินการ นับได้ว่าเป็นหน่วยงานแรก ที่ได้มีการดำเนินงานพัฒนาสตรีอย่างจริงจัง คือได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2505 โดยยึดแนวนโยบายจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาสตรีระยะยาว กระทรวงมหาดไทยเป็นหลักในการวางแนวทางพัฒนาสตรีในระยะแรกๆ การดำเนินงานพัฒนาสตรีได้เน้นในเรื่องคหกรรมศาสตร์ และการฝึกอบรมวิชาชีพระยะสั้นๆ เพื่อเพิ่มพูนรายได้และเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ จนกระทั่งช่วงปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 ต่อเนื่องฉบับที่ 5 นโยบายการพัฒนาสตรี ได้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น กรมการพัฒนาชุมชนได้กำหนดนโยบายการพัฒนาสตรีไปสู่ลักษณะสตรีที่พึงประสงค์ โดยมีความพร้อมใน 3 ด้าน คือ คุณลักษณะส่วนตัวชีวิตครอบครัว และการมีส่วนร่วมในสังคม โดยกระตุ้นให้สตรีในชนบทมีความคิดริเริ่ม มีความขยันหมั่นเพียร มีความกระตือรือร้น มีความเชื่อมั่น ที่จะพัฒนาตนเองให้มีลักษณะ เป็นผู้ที่สามารถจะช่วยเหลือตนเองและครอบครัวได้ รวมทั้งมีความรู้ในการประกอบอาชีพ และมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคมด้วย

กรมการพัฒนาชุมชน ได้สนับสนุนให้มีการจัดตั้งและพัฒนาองค์กรสตรี ในระดับท้องถิ่น ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัด เพื่อให้องค์กรดังกล่าวเป็นแกนนำในการคิดตัดสินใจวางแผน แก้ไขปัญหา และพัฒนาสตรีในชนบท ร่วมปฏิบัติงานกับองค์กรประชาชนทุกรูปแบบ เป็นผู้ประสานระหว่างประชาชนกับรัฐ เพื่อให้การดำเนินงานในท้องถิ่น เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสามารถเป็นแกนนำที่จะดำเนินกิจกรรม เพื่อแก้ไขปัญหาของสตรี เด็ก และเยาวชน ในท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

วัตถุประสงค์ที่กรมการพัฒนาชุมชนได้กำหนดไว้ในการพัฒนาสตรีปัจจุบัน คือมุ่งที่จะพัฒนาให้สตรีมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นตามเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) และมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง รวมทั้งมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว กรมการพัฒนาชุมชน ได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาสตรีไว้ดังนี้

1. การจัดตั้งและพัฒนาองค์กรสตรี

จุดมุ่ง คือ ให้สตรีได้มีโอกาสในกระบวนการคิดและตัดสินใจ

2. การส่งเสริมอาชีพสตรี

จุดมุ่ง คือ การให้ความรู้ และทักษะในการผลิต การตลาด ตลอดจน การสนับสนุนในด้านเงินทุน เพื่อเพิ่มพูนรายได้ให้สตรีได้เกิน 15,000 บาท/คน/ปี

3. การส่งเสริมครอบครัวพัฒนา

จุดมุ่ง คือ ส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัว ได้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และทำให้สถาบันครอบครัวมีความมั่นคง ครอบครัวไม่แตกแยก

4. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จุดมุ่ง คือ การให้สตรีได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยให้ทุกคนร่วมกันรับผิดชอบ หาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว

จากแนวทางการพัฒนาสตรีของกรมการพัฒนาชุมชนดังกล่าวข้างต้น จึงได้กำหนด ออกระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วย คณะกรรมการพัฒนาสตรี พ.ศ.2538 เพื่อเป็นแนวทางใน การดำเนินงานโดยกำหนดบทบาทหน้าที่และโครงสร้างขององค์กรสตรีระดับต่างๆ และ ใน การศึกษาครั้งนี้ได้มุ่งที่จะศึกษาคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน (กพสม.) ซึ่งมีบทบาท หน้าที่ และโครงสร้าง ดังนี้

1. คณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน เรียกชื่อโดยย่อว่า “กพสม.” ประกอบด้วยสตรี ที่ได้รับการคัดเลือกจากประชาชนในหมู่บ้านนั้น มีจำนวนอย่างน้อยเก้าคนแต่ไม่เกินสิบห้าคน โดยให้นายอำเภอ หรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอเป็นผู้แต่งตั้ง มี คณะกรรมการจำนวน 9 – 15 คน ประกอบด้วยตำแหน่ง ประธาน รองประธาน เลขานุการ เหนรัญญิก กรรมการส่งเสริมอาชีพ กรรมการออมทรัพย์ กรรมการสาธารณสุข ประโยชน์ กรรมการศาสนาและวัฒนธรรม และกรรมการฝ่ายอื่นๆ ตามความจำเป็นและเหมาะสม และ ให้มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. สืบรวจปัญหาความต้องการของสตรีในหมู่บ้าน
2. เสนอปัญหาและจัดทำแผนโครงการพัฒนาสตรี
3. เสนอแผนงานโครงการแก่คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) เพื่อบรรจุ ในแผนพัฒนาตำบล
4. สนับสนุนกิจกรรม ในการแก้ไขปัญหาเร่งด่วนที่เกี่ยวข้องกับการ พัฒนาสตรีเด็ก และเยาวชน

5. ปฏิบัติงานโครงการร่วมกับกลุ่มสตรีในหมู่บ้าน
6. จัดทำทะเบียนครุภัณฑ์ขององค์กรสตรีที่รับผิดชอบ
7. ติดตามผลและประชาสัมพันธ์การดำเนินงาน
8. จัดประชุมคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้านอย่างน้อย เดือนละ
หนึ่งครั้ง

1.5 แนวคิด ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

ปัญหาอันเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาชนบท เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น คือ การขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน (กพสม.) ในการบริหารโครงการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล จึงมีความจำเป็นจะต้องศึกษาทฤษฎี และแนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ดังนี้

1.5.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

การมีส่วนร่วมของประชาชน (People Participation) เป็นคำที่นิยม

Rajabhat Mahasarakham University

ใช้กันมากในปัจจุบัน ทั้งในวงวิชาการ และวงราชการ โดยนำมาใช้ในชื่อของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5(2525-2529) ได้มีผู้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน ไว้แตกต่างกันดังนี้

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527 : 21) ได้ให้ความหมาย และหลักการสำคัญเรื่องนโยบายการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาว่า หมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริมชักนำและสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนทั้งในส่วนบุคคล กลุ่มชน ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์การ อาสาสมัคร รูปแบบต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่อง

กรรณิกา ชมดี (2524 : 11) สรุปว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง ความร่วมมือของประชาชนไม่ว่าของปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนที่เห็นพ้องต้องกัน และเข้ามาร่วมรับผิดชอบเพื่อดำเนินการพัฒนา และเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ต้องการโดยการกระทำผ่านกลุ่มหรือองค์กร เพื่อให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์

เออวิน วิลเลียม (Erwin Williams. อ้างถึงใน นิศากร วิณิชัยภาค. 2530 : 30) ได้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับความหมายของการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ว่าหมายถึงกระบวนการ

ที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง ในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ แก้ปัญหาของตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันของประชาชนใช้ความคิดสร้างสรรค์ และความชำนาญของประชาชน แก้ปัญหาร่วมกันการใช้วิทยาการที่เหมาะสม และการสนับสนุน ติดตามผลการปฏิบัติขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

ดุชฎี อายุวัฒน์ และคณะ (2535 : 35) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการให้โอกาสประชาชนเข้าร่วมในการดำเนินงาน ตั้งแต่กระบวนการเบื้องต้นจนถึงกระบวนการสิ้นสุด โดยที่การเข้าร่วมอาจจะร่วมในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งหรือครบวงจรก็ได้ การเข้าร่วมมีทั้งรายบุคคล กลุ่มหรือองค์กร ซึ่งมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน การรับผิดชอบร่วมกัน เพื่อดำเนินการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการโดยการกระทำผ่านกลุ่มหรือองค์กร เพื่อให้บรรลุถึงการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์

จากคำจำกัดความดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ ดังนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา หมายถึง นอกจากประชาชนจะเป็นหน่วยหนึ่งของชุมชนแล้วประชาชนยังต้องเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาของชุมชน ทั้งทางด้าน การกระทำและทางด้านจิตใจ อารมณ์ โดยการมีส่วนร่วมตั้งแต่ กระบวนการเบื้องต้นจนกระทั่งกระบวนการสิ้นสุดตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ของคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้านในการบริหารโครงการพัฒนาขององค์กรบริหารส่วนตำบล ก็คือ การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน ในการพัฒนาหมู่บ้านนั่นเอง

UNICEF (1975. อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการ อคพต. กรมการพัฒนาชุมชน 2540) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าเป็นกระบวนการเกี่ยวกับการกระทำ และการเกี่ยวข้องกับมวลชนใน 2 ระดับคือ ในระดับของกระบวนการตัดสินใจเป็นการที่ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเกี่ยวกับจุดประสงค์ทางสังคม และการจัดสรรทรัพยากรและในอีกระดับหนึ่งเป็นระดับการกระทำ เป็นการที่ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องกับ กิจกรรมและหรือโครงการต่างๆ โดยความสมัครใจ

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2526 : 19) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มการพิจารณาการตัดสินใจ การร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบถึงตัวประชาชนเอง

อคิน รพีพัฒน์ (2527. อ้างถึงใน สำนักงานเลขานุการ อคพต.กรมการพัฒนาชุมชน. 2540) เห็นว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนควรเป็นการที่ประชาชนเป็นผู้ทำทุกอย่าง ไม่ใช่คนอื่นไปกำหนดให้ประชาชนเข้าร่วมในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ทุกอย่างต้องเป็นเรื่องที่ประชาชนคิดขึ้นมา

सानิตย์ บุญชู (2530. อ้างถึงใน สุชาติ โคตรทุม. 2541 : 17) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเป็นกระบวนการที่ประชาชนในชุมชนสามารถที่จะรวมตัว ของเขาเอง ในการแสวงหาแนวทางในการตอบสนองด้วยการวางแผนการบริหาร และการจัดการ ในการปรับปรุงฐานะความเป็นอยู่ของตนเอง และท้องถิ่นให้ดีขึ้น

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งนั้นน่าจะหมายถึง การที่บุคคลหนึ่งเข้าไปมีความเกี่ยวข้องและมีความสัมพันธ์ ในลักษณะกลุ่ม มีการกระทำร่วมกันรับผิดชอบร่วมกันมีส่วนได้เสียทุกขั้นตอนของโครงการพัฒนาชนบท

การมีส่วนร่วมของประชาชน ไม่ใช่เพียงตั้งประชาชนเข้ามาทำกิจกรรมตามที่ผู้นำท้องถิ่น คิด หรือจัดทำขึ้น แต่เป็นการที่ประชาชนหรือชุมชนสามารถเข้าไป มีส่วนในการตัดสินใจ ในการกำหนดนโยบายการพัฒนาท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนงานโครงการมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการบริการรวมทั้งมีส่วนร่วมในการควบคุมประเมินผลโครงการต่างๆ ของท้องถิ่น ซึ่งอาจเป็นไปโดยทางอ้อม คือผ่านตัวแทนของหมู่บ้าน ที่เป็นสมาชิก อบต. หรือโดยทางตรงคือ เข้าไปมีส่วนร่วมด้วยตนเอง

1.5.2 สาระสำคัญของ การมีส่วนร่วม ได้มีผู้กล่าวไว้ ดังนี้

เดวิด แฮ็ปกู๊ด (David Hapgood. อ้างถึงใน อนงค์ พัฒนจักร. 2535 : 36) กล่าวว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานั้นควรมีสาระสำคัญ 3 ประการ คือ

- 1) การให้การศึกษแก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนเป็นผู้นำความรู้ และข้อมูลต่างๆ สูประชาชนด้วยกัน และเป็นการลดช่องว่างของการสื่อความเข้าใจ และความร่วมมือ ตลอดจนช่วยให้ประชาชนสามารถเลียนแบบ ดัดแปลง หรือสร้างสรรค์การพัฒนาด้วยตนเองได้
- 2) การจัดโครงการการพัฒนา เพื่อให้เป็นแบบจำลองแบบฝึกหัดแก่ประชาชนในท้องถิ่นและเป็นการช่วยยกระดับมาตรฐานการใช้ชีวิตของชาวชนบทในรูปของภาพสะท้อนที่ใกล้ชิดประชาชน จนทำให้มองเห็นถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมได้ดีที่สุด
- 3) การปรับเปลี่ยนทัศนคติ และค่านิยมของประชาชนให้สอดคล้องกับการ

ทำงานร่วมกัน ในรูปแบบและวิธีการที่มีกฎเกณฑ์ มีระบบ และมีความซับซ้อน

จากการทบทวนสาระสำคัญด้านเนื้อหา การมีส่วนร่วมของประชาชน ดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนจะเกิดขึ้นได้จะต้องให้การศึกษาแก่ประชาชน เพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติ ค่านิยม ของประชาชนให้สามารถทำงานร่วมกันได้ โดยมีอิสระในการตัดสินใจร่วมกัน ทั้งนี้อาจเป็นการมีส่วนร่วมโดยตรงหรือโดยผ่านทางองค์การของประชาชน นอกจากนี้การที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วมจะต้องมีกิจกรรมให้ประชาชนได้ฝึกหัดปฏิบัติด้วย

1.5.3 ลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน จอร์ส เอ แอ็กบายานี (Jose A. Agbayani) อ้างถึงใน ฉ้อาน วุฒิมิตรกรรมา.2526 : 33) ได้วัดลักษณะการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้ คือ

- 1) การร่วมประชุม
- 2) การออกความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ
- 3) การวิเคราะห์ปัญหาให้กระจ่าง
- 4) การออกเสียงสนับสนุน หรือคัดค้านปัญหา
- 5) การออกเสียงเลือกตั้ง
- 6) การบริจาคเงิน
- 7) การบริจาควัตถุ
- 8) การช่วยเหลือด้านแรงงาน
- 9) การใช้โครงการที่เป็นประโยชน์ได้ถูกต้อง
- 10) การช่วยเหลือในการรักษาโครงการ

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527 : 6-7) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมว่าเป็นกระบวนการ ที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุนและสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนทั้งในรูปส่วนบุคคลกลุ่มคนชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์การอาสาสมัครต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องร่วมกัน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้ โดยมีส่วนร่วมในลักษณะต่อไปนี้

1. ร่วมทำการศึกษาค้นคว้า ปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมตลอดจนความต้องการของชุมชน

2. ร่วมคิดหา และสร้างรูปแบบ และวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไข และลดปัญหาของชุมชน หรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน
3. ร่วมวางนโยบายหรือแผนงาน หรือโครงการหรือกิจกรรม เพื่อจัดและแก้ไขปัญหา และสนองความต้องการของชุมชน
4. ร่วมกันตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนา ให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล
6. ร่วมการลงทุนในกิจการโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเอง และหน่วยงาน
7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการและร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้ ทั้งโดยเอกชนและรัฐบาลได้ใช้ประโยชน์ตลอดไป

ราม พี ยาดัพ (Ram.P.Yadav (1979. อ้างถึงใน อนงค์ พัฒนจักร. 2535 : 37) ได้จำแนกการมีส่วนร่วมของประชาชนออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. การเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making)
2. การเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการและแผนงาน (Implementation)
3. การเข้าไปมีส่วนร่วมในการควบคุม และประเมินผลโครงการและการพัฒนา (Evaluation)
4. การเข้าไปมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ของการพัฒนา (Benefits)

ประธาน สุวรรณมงคล (2526) แบ่งขอบเขตการมีส่วนร่วมของชุมชนไว้ 4 ลักษณะ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

นอร์แมน อัพฮอฟ (Norman Uphoff (1977.อ้างถึงใน สุชาติ โคตรทุม. 2541 : 31) ได้วิเคราะห์การมีส่วนร่วมในแง่ของรูปแบบของการมีส่วนร่วมได้ 4 รูปแบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ(Decision Making)โดยอาจเป็นการตัดสินใจ ตั้งแต่ในระยะเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงของกิจกรรมและการตัดสินใจในการ ดำเนินกิจกรรม
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมที่เป็นไป ทั้งในรูปแบบของการเข้าร่วม โดยมีการสนับสนุนทางด้านทรัพยากร หรือการเข้าร่วมในการบริหารและการ ร่วมมือ รวมถึงการเข้าร่วมในการลงแรงร่วมใจ
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ซึ่งอาจเป็นประโยชน์ทางวัตถุทางสังคม หรือโดยส่วนตัวอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างควบคู่กันไป
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ในรูปแบบนี้นับเป็นการควบคุมตรวจสอบ การดำเนิน กิจกรรมทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วน ร่วมต่อไป

แนวคิดต่างๆ เกี่ยวกับมีส่วนร่วมทั้งไทย และต่างประเทศ สามารถสรุป

ลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนได้ 3 ลักษณะคือ

1. ร่วมคิดวางแผน (Planning Participation) โดยร่วมวิเคราะห์หาสาเหตุของ ปัญหาช่วยจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ร่วมเสนอแนวทางแก้ไขปัญหา ร่วมกำหนดความ ต้องการของชุมชน ร่วมตัดสินใจเลือกแนวทางแก้ปัญหาที่เหมาะสม

2. ร่วมดำเนินการ (Implementation Participation) โดยร่วมแรงในการ ดำเนินงานหรือสนับสนุนให้กำลังใจ ร่วมสนับสนุนทรัพยากร ร่วมบริหารงาน

3. ร่วมประเมินผล (Evaluation Participation) โดยการติดตาม การรายงาน และสรุปผลการดำเนินการ

1.5.4 รูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชน

เจ.เอช.เจ.แม็กดา (J.H.J.Macda. อ้างถึงใน อนงค์ พัฒนจักร 2535 : 44)

ได้สรุปรูปแบบของการมีส่วนร่วมได้ 3 รูปแบบ คือ

1) การมีส่วนร่วมแบบแข็งขัน (Active) หมายถึง การเข้าร่วมตั้งแต่การริเริ่ม และติดตามในกระบวนการกำหนด ความต้องการ แผนงานตลอดจนเข้าร่วมในกิจกรรมการ ดำเนินงานและสนใจในผลของการพัฒนา

2) การมีส่วนร่วมแบบไม่แข็งขัน (Passive) หมายถึง การเข้ามีส่วนร่วมของ

ประชาชน โดยไม่คำนึงถึงความสำคัญของการกำหนดแผน และนโยบายตลอดจนไม่สนใจผลของการกระทำในกิจกรรม

3) การมีส่วนร่วมแบบเฉื่อยชา (Inert) หมายถึง การเข้าร่วมโดยการถูกชักจูง จำยอม หรือถูกบังคับ โดยสภาพแวดล้อม บุคคล หรืออื่นๆ ซึ่งการมีส่วนร่วมแบบนี้จะแปรเปลี่ยนไปตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปด้วยเสมอ ในการบริหารโครงการพัฒนา หรือการบริหารจัดการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนนับว่ามีความสำคัญยิ่งต่อผลของการพัฒนา เพราะนั่นหมายถึง การที่ประชาชนมีความตระหนักร่วมกันในปัญหาของชุมชน และมีจิตสำนึกในความรับผิดชอบที่พึงมีร่วมกันในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว รูปแบบการมีส่วนร่วมที่พึงประสงค์สำหรับการพัฒนา ก็คือ การที่ประชาชนเข้าร่วมด้วยความสมัครใจ แต่อย่างไรก็ตามผลของการพัฒนาจะมีมากน้อยเพียงใดนั้น มิใช่จะบังเกิดขึ้นจากรูปแบบของการมีส่วนร่วมว่า ประชาชนเข้าร่วมโดยสมัครใจ หรือไม่เท่านั้นแต่ยังมีความสัมพันธ์อย่างมากต่อขั้นตอนของการเข้าร่วม

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization) อ้างถึงใน อนงค์ พัฒนจักร. 2535 : 42) ได้เสนอว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมประกอบด้วย กระบวนการ 4 ขั้นตอน คือ

1. การวางแผน (Planning) ในส่วนนี้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาจัดลำดับความสำคัญ ตั้งเป้าหมาย กำหนดการใช้ทรัพยากรกำหนดวิธีการติดตามประเมินผลและประการสำคัญคือการตัดสินใจ

2. การดำเนินกิจกรรม (Implementation) ในส่วนนี้ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการและบริหารการใช้ทรัพยากร มีความรับผิดชอบในการจัดสรรควบคุมการเงินและการบริหาร

3. การใช้ประโยชน์ (Utilization) เป็นส่วนที่ประชาชนจะต้องมีความสามารถในการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับของการพึ่งพาตัวเอง และการควบคุมทางสังคม

4. การได้รับผลประโยชน์ (Obtaining Benefits) ในส่วนนี้ประชาชนต้องได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์ จากชุมชนในพื้นที่เท่ากัน ซึ่งอาจจะเป็นผลประโยชน์ส่วนตัว สังคมหรือวัตถุก็ได้

จากความแตกต่าง และความเหมือนในรูปแบบที่นำเสนอข้างต้น สามารถจำแนกรูปแบบการมีส่วนร่วมออกได้ 3 ลักษณะ คือ

1. แบบที่ให้ความสำคัญเชิงเนื้อหา กล่าวคือ รูปแบบนี้ ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดแผนเข้าร่วมในการกระทำ และรับผลประโยชน์ ตลอดจนเข้าร่วมในการประเมินผลการกระทำด้วย

2. รูปแบบที่ให้ความสำคัญในการจัดรูปความสัมพันธ์ หรือรูปขององค์กร ซึ่งการมีส่วนร่วมอาจเกิดจากความสมัครใจหรืออาจเกิดจากการถูกชักจูงหรือเกิดจากการบังคับ ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นไปได้ทั้งในรูปแบบมีตัวแทนหรือไม่มีตัวแทนก็ได้

3. รูปแบบที่ให้ความสำคัญในรูปของกิจกรรม ในรูปแบบนี้จะเป็นเข้าร่วมกิจกรรมในลักษณะแบบแข่งขัน แบบไม่แข่งขันหรือแบบเฉื่อยชาก็ได้

1.5.5 วิธีการวัดการมีส่วนร่วมในการพัฒนา

จากการกล่าวว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน คือการที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในระดับที่มีผลกระทบต่อชีวิต ความเป็นอยู่ของตนและพัฒนาชุมชนได้ด้วยตนเอง โดยเริ่มจากความต้องการที่แท้จริงของประชาชน ไม่ใช่ด้วยความต้องการของบุคคลภายนอก ภายใต้กระบวนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น หากเข้าใจถึงวิธีการวัดการมีส่วนร่วมในการพัฒนา และนำมาใช้เพื่อกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมในการให้และรับอำนาจแก่ประชาชน การพัฒนาต่างๆ จะได้รับผลสำเร็จอย่างรวดเร็วขึ้น บัญชร แก้วสอง(2531 : 39) ได้จำแนก การวัดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาไว้หลายแบบ เช่น

1) การจำแนกประเภทการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนในการพัฒนา เป็นการวัดเชิงคุณภาพแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มการพัฒนา ซึ่งเป็นขั้นตอนที่คิดเห็น ประชาชน มีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ตลอดจนมีส่วนร่วมตัดสินใจร่วมในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการด้วย

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นวางแผนการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากร และแหล่งทรัพยากรที่จะใช้

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน หรือเข้าร่วมบริหารงาน ประสานงาน และดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้จากการพัฒนา หรือยอมรับผลกระทบอันอาจเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ อันแสดงออกมาในเชิงรูปธรรมต่อสังคมหรือบุคคลก็ตาม

ขั้นที่ 5 การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้าร่วมประเมินว่า การพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใดซึ่งในการประเมินอาจปรากฏในรูปของการประเมินย่อย (Formative Evaluation) อันนับเป็นการประเมินผลความก้าวหน้าที่ทำเป็นระยะๆ หรือกระทำในรูปของการประเมินผลรวม (Summative Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปวบยอด

2) การจำแนกตามระดับความเข้มของการมีส่วนร่วม

ตามแนวคิดของสมาคมสาธารณสุขอเมริกา (American Public Health Association. อ้างถึงใน บัญชร แก้วส่อง, 2531 : 18) ซึ่งจำแนกระดับความเข้มไว้ 3 ระดับคือ

2.1) ระดับการตัดสินใจ (Decision-making) ในระดับนี้ประชาชนจะเข้าร่วมในการวางแผน และจัดการกับกิจกรรมการพัฒนาด้วยตนเองจึงถือว่าการมีส่วนร่วมระดับนี้ เป็นการรับผิดชอบด้วยตนเอง (Level of Responsibility by Themselves)

2.2) ระดับการร่วมมือ (Cooperation) ในระดับนี้ประชาชนจะให้ความร่วมมือในการพัฒนาตามแผนงานที่ริเริ่มโดยหน่วยงานภายนอกบางครั้งประชาชนจะร่วมเสียสละ เวลา แรงงานและทรัพย์สิน เพื่อให้แผนงานนั้นประสบผลสำเร็จการมีส่วนร่วมในระดับนี้ถือเป็นการมีส่วนร่วมในระดับที่ยอมรับได้ (Acceptable Level of Participation)

2.3) ระดับการใช้ประโยชน์ (Utilization) ในระดับนี้ประชาชนจะยอมรับและใช้ประโยชน์จากบริการที่กำหนดไว้ ถือว่าการมีส่วนร่วมในระดับนี้เป็นการยอมรับบริการเท่านั้น เช่นเข้าร่วมโครงการวางแผนครอบครัว เป็นต้น

3) การจำแนกตามประเภทของผู้มีส่วนร่วม

อัฟฮ็อฟ (Uphof. อ้างใน อคิน รพีพัฒน์ 2527 : 102) ได้แยกประเภทผู้เข้าร่วมตามสถานภาพ ได้ 4 ประเภท คือ

1. บุคคลในท้องถิ่น (Local Residents)
2. ผู้นำในท้องถิ่น (Local Leaders)
3. เจ้าหน้าที่ของรัฐ (Government Personnal)

4. เจ้าหน้าที่ต่างชาติ (Foreign Personnel)

ซึ่งการจำแนกผู้เข้าร่วมดังกล่าวนี้ กล่าวว่าจะต้องพิจารณาถึงสถานภาพส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ สถานภาพครอบครัว การศึกษา ชนชั้นทางสังคม ระดับรายได้ ระยะเวลา ที่อยู่อาศัย และสถานภาพการถือครองที่ดิน เป็นต้น

4) การจำแนกตามรูปแบบของการมีส่วนร่วม

การจำแนกลักษณะนี้ ดูซ เซลด์อร์ฟ (Dusseldorp. อ้างถึงใน บัญชระแก้วสอง 2531 : 27) ได้จำแนก วิถีของการเข้าไปมีส่วนร่วม (Way of Participation) เป็น 2 ทาง คือ

1. การมีส่วนร่วมทางตรง หมายถึง การที่บุคคลเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาด้วยตนเอง เช่น การเข้าร่วมประชุม ร่วมอภิปราย ร่วมใช้แรงงานหรือร่วมลงคะแนนเสียง เป็นต้น
2. การมีส่วนร่วมทางอ้อม หมายถึง การเข้าร่วมกิจกรรมผ่านตัวแทน หรือการให้การสนับสนุนโดยไม่นำตนเองเข้าไปมีส่วนร่วมโดยตรง

สรุปได้ว่าส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา คือ การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในระดับที่มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองและพัฒนาชุมชนได้ด้วยตนเอง การมีส่วนร่วมจำแนกได้หลายรูปแบบ แต่ละรูปแบบให้ความสำคัญเชิงเนื้อหา การจัดรูปความสัมพันธ์หรือรูปขององค์กร และให้ความสำคัญในรูปของกิจกรรม นอกจากนี้ยังแบ่งการมีส่วนร่วมในลักษณะต่างๆ ตามลักษณะพฤติกรรมการมีส่วนร่วม มีวิธีการวัดการมีส่วนร่วมได้หลายแบบ โดยจำแนกตามประเภทกิจกรรม หรือขั้นตอนในการพัฒนาระดับความเข้มข้นของการมีส่วนร่วมประเภทของผู้มีส่วนร่วมและรูปแบบของการมีส่วนร่วมในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้จำแนกกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน คือการร่วมประชุม การร่วมแสดงความคิดเห็น การมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ การเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม การเข้าร่วมการฝึกอบรมโครงการพัฒนาหมู่บ้าน การร่วมใช้แรงงาน การร่วมบริจาคสิ่งของ การร่วมงานบุญงานกุศล การร่วมดูแลรักษาสาธารณสมบัติ การร่วมติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานนอกจากนี้ในการศึกษาในครั้งนี้ ใช้วิธีการวัดการมีส่วนร่วม แบบประเภทการมีส่วนร่วมหรือตามขั้นตอนในการพัฒนา ได้แก่ ขั้นริเริ่มการพัฒนา ขั้นวางแผนการพัฒนา ขั้นดำเนินการพัฒนา ขั้นใช้ประโยชน์จากการพัฒนา และขั้นประเมินผลการพัฒนา

1.6 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยที่ผลต่อการมีส่วนร่วม

การที่ประชาชนจะเข้าไปร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ต้องมีปัจจัยหลายประการที่จะผลักดันให้เกิดพฤติกรรมดังกล่าว มีแนวคิด ทฤษฎี ที่กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนดังนี้

1.6.1 แนวคิดเรื่องประสบการณ์การฝึกอบรม

1) ความหมายของการฝึกอบรม

อมร รักษาสัตย์ และโสรัช สุจิตกุล (อ้างถึงใน น้อย ศิริโชติ. 2524 : 20) ได้ให้นิยามว่า การฝึกอบรมเป็นวิธีการเพิ่มพูนความรู้ ความคิด การกระทำ ความชำนาญ แก่พนักงานให้มีสมรรถภาพ

กรรณิการ์ นิยมศิลป์ (2526 : 15) กล่าวว่า การฝึกอบรมเป็นกระบวนการเพิ่มพูนทักษะความรู้ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้ผู้เข้าอบรมทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2) วัตถุประสงค์ของการอบรม

น้อย ศิริโชติ (2526 : 15) ได้แบ่งวัตถุประสงค์ออกเป็น 2 ประการ คือ

1. เพื่อให้บุคคลทำงานในตำแหน่งหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อพัฒนาบุคคลให้มีขีดความสามารถในการปฏิบัติงาน

3) ความสำคัญของการฝึกอบรม

กรรณิการ์ นิยมศิลป์ (2526 : 16) กล่าวถึงความสำคัญของการฝึกอบรม ดังนี้

1. เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน
2. เป็นการพัฒนาพฤติกรรมการทำงาน
3. เป็นการพัฒนาบุคคลให้ปรับตัวสอดคล้องกับวิทยาการสมัยใหม่
4. เป็นการช่วยแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงาน

1.6.2 แนวคิดเศรษฐกิจของครอบครัว

1) เป็นคำที่แปลจากคำในภาษาอังกฤษ คือ Economy ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษากรีก ว่า "Oikos" (House) ร่วมกับ "Nemein" (to manage) ฉะนั้น ในแง่ของความหมายของคำข้างต้น คือ "การจัดการครอบครัว" หรือ Household Management ความเชื่อถือในสมัยนั้นคือการจัดการครอบครัวนั้นจะต้องกระทำโดยให้ประหยัดที่สุด เพราะการผลิตส่วนใหญ่ทำเองภายในครอบครัว และบริโภคสินค้ามันเองด้วย เพียงบางส่วนเท่านั้น

ที่แลกเปลี่ยนสินค้าต่อสินค้ากับเพื่อนบ้าน ในสมัยต่อมา การผลิตสินค้าขยายตัวกว้างขวางขึ้น มีการแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้าโดยใช้เงินเป็นสื่อกลางการแลกเปลี่ยน หลักที่ยึดถือ คือผลิตสินค้าให้ประหยัดที่สุด และนำมาแลกเปลี่ยนกันโดยให้ตนเป็นผู้ได้รับประโยชน์มากที่สุด (ปัจจุย บุนนาค และสมคิด แก้วสนธิ. 2538 : 36)

2) ระบบเศรษฐกิจ

โดยทั่วไป อาจแบ่งระบบเศรษฐกิจออกเป็น 3 แบบใหญ่ๆ (วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน. 2539 : 27-29)

- 2.1) ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม (Capitalism)
- 2.2) ระบบเศรษฐกิจแบบวางแผน (Planned Economy)
- 2.3) ระบบเศรษฐกิจแบบผสม (Mixed Economy)

ในช่วงปี 2538-2539 นั้น เศรษฐกิจของประเทศประเทศอื่นๆ ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เติบโตขึ้นอย่างตั้งตัวไม่ทัน มีผลให้เศรษฐกิจอุตสาหกรรม เศรษฐกิจ การเมืองและเศรษฐกิจชนบทมีความรุ่งเรือง ชาวไร่-ชาวนา สามารถปลดหนี้สินด้วยการขายที่ดินในราคาแพง แต่ต่อมาไม่นาน เศรษฐกิจแบบฟองสบู่ที่เคยเฟื่องฟูสุดขีดก็เป็อันจบล้มลง ผู้คนพากันเดือดร้อน นักวิชาการได้วิเคราะห์สถานการณ์อนาคตเศรษฐกิจของประเทศไทย จะฟื้นตัวได้ต้องใช้เวลาานหลายปี

วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจตั้งแต่กลางปี 2540 เป็นต้นมากระตุ้นให้แนวคิดในการหาทางออกให้กับสังคมไทยหลายกระแส กระแสแนวคิดที่สำคัญอาจแบ่งออกได้เป็น 2 กระแส คือ กระแสทฤษฎีเศรษฐกิจแบบโลกาภิวัตน์ และกระแสทฤษฎีเศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเอง (สังคิต พิริยะรังสรรค์. 2541 : 31)

กระแสแรกเป็นเศรษฐกิจกระแสหลัก ครอบงำระบบเศรษฐกิจสังคมไทยได้อย่างมั่นคงมาช้านาน เป็นแนวคิดลัทธิเสรีนิยม (Neo – Liberalism) ที่เน้นการค้า การลงทุนและการบริการระหว่างประเทศอย่างเสรี จากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ทำให้แนวคิดนี้สูญเสียความชอบธรรมและความน่าเชื่อถือจากคนในสังคมไทยไปเป็นจำนวนมาก แต่ก็ยังเป็นกระแสหลักของประเทศต่อไป

กระแสเศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเอง ปัจจุบันมีเพียงแนวคิดนี้เท่านั้น ที่กล้าให้คำมั่นสัญญาว่าเกษตรกรที่ดำรงชีพตามแนวทางนี้ จะไม่เพียงแต่ “พออยู่ พอกิน” ในระยะเริ่มต้นเท่านั้นแต่จะ “อยู่ดี มีสุข” ในระยะต่อไปได้ด้วย

เมื่อพูดถึง ภาวะเศรษฐกิจ เราหมายถึง ภาวะในทางเศรษฐกิจของหน่วยเศรษฐกิจแต่ ละหน่วย ซึ่งอาจเป็นภาวะเศรษฐกิจของครอบครัว หรือภาวะเศรษฐกิจของประเทศก็ได้ ภาวะ เศรษฐกิจของหน่วยใดก็ตามหมายถึงผลงานของการเตรียมและการจัดการที่เกี่ยวกับการ ผลิต การอุปโภคบริโภค และการแลกเปลี่ยนของหน่วยเศรษฐกิจนั้น ภาวะเศรษฐกิจของ ครอบครัวหนึ่งหมายถึงผลงานที่เกิดจากการผลิตของครอบครัวนั้น เช่น การที่พ่อบ้าน หรือ แม่บ้านออกไปทำงานหาเงินเพื่อใช้จ่ายในการซื้อสินค้ามาอุปโภคบริโภค บำบัดความต้องการ ของตนและครอบครัว การจัดการนี้ เรียกว่า "เศรษฐกิจภายในครอบครัว" ถ้าสามารถนำรายได้ มาสู่ครอบครัวเป็นจำนวนมาก สมาชิกในครอบครัวได้รับความสุขสบายในการอุปโภคบริโภค เราเรียกว่า "ภาวะเศรษฐกิจของครอบครัวดี" ถ้าครอบครัวมีการผลิตน้อยมีรายได้ต่ำ สมาชิก ในครอบครัวดำรงชีพอยู่ได้ด้วยความยากลำบากแร้นแค้นเราเรียกว่า "ภาวะเศรษฐกิจของ ครอบครัวไม่ดี" (ปัจจุย บุนนาค และสมคิด แก้วสนธิ. 2538 : 24 - 26)

3) ครอบครัว

ครอบครัว หมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยรวมอยู่ในบ้านเดียวกันมีความเกี่ยวพันกัน ทางสายเลือดและ/หรือทางกฎหมาย ซึ่งได้แก่ พ่อ แม่ ลูก และญาติพี่น้อง และแต่ และคนจะ มีบทบาทหน้าที่ที่พึงปฏิบัติต่อกัน ให้ความรักและความเอาใจใส่ต่อกัน เอื้ออาทรมีความ ประารถนาดีต่อกันทั้งในทางเศรษฐกิจและทางสังคม (อมรวา พงศาพิชญ์. 2537 : 19)

จากแนวคิดเศรษฐกิจของครอบครัวดังกล่าว สรุปได้ว่า ถ้าประชาชนมีรายได้ดี สมาชิกในครอบครัวมีความสุขสบายในการอุปโภคบริโภค เรียกได้ว่า มีภาวะเศรษฐกิจของ ครอบครัวดี ประชาชนก็จะเสียสละมีเวลาเข้าร่วมในกิจกรรมของหมู่บ้านได้มาก ไม่ต้องกังวล กับการทำงานเพื่อหารายได้มาเลี้ยงตนเองและครอบครัว

1.6.3 แนวคิดเรื่องประสบการณ์ด้านการพัฒนา

1) ความหมายของประสบการณ์

ภิญโญ สาร (2526 : 22) ให้ความหมายประสบการณ์ว่า หมายถึง กระบวนการสั่งสอนกระบวนการฝึกอบรม หรือกระบวนการถ่ายทอดความรู้ ความชำนาญ ต่างๆ การปลูกฝังอุปนิสัย ทศนคติ ความรู้สึกนึกคิดต่างๆ ไป เรื่องวัตถุธรรม และจิตใจที่มนุษย์ จัดให้มนุษย์ด้วยตนเอง

ยุทธนา มุ่งสมัคร (2539 : 29) อธิบายว่าประสบการณ์ทำให้บุคคลมีโอกาส ได้เรียนรู้ ทำความเข้าใจมองปัญหาชัดเจน ถูกต้องตามความเป็นจริงมากขึ้น ทำให้เกิดทักษะ

และทัศนคติที่ดีในการทำงาน มีการแสดงออกที่เหมาะสมกับสถานการณ์ประสบการณ์มาก จะช่วยพัฒนาความคิดของบุคคลให้มีความเชื่อมั่น และมีเหตุผล นอกจากนี้ยังช่วยให้บุคคลเข้าใจสังคม และสิ่งแวดล้อมที่ตนเองมีส่วนได้สัมพันธด้วยได้ดีขึ้น

สรุปว่า ประสบการณ์ด้านการพัฒนา หรือการทำงาน เป็นกระบวนการอบรมสั่งสอน เพื่อถ่ายทอดความรู้ ความคิด ทัศนคติให้คนได้มีความคิดกว้างไกล สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ เป็นประสบการณ์การทำงานด้านการพัฒนาด้านต่างๆ ของกพสม.ที่แต่ละคนจะมีบทบาทหน้าที่ หรือเป็นสมาชิกคณะกรรมการกิจกรรมต่าง ๆ มากบ้างน้อยบ้างไม่เหมือนกัน การมีประสบการณ์ได้ทำงานพัฒนาต่าง ๆ มากมาย จะทำให้ผู้นำสตรีเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนมากขึ้น

1.6.4 แนวคิดเรื่องการติดต่อสื่อสาร

1) ความหมายของการติดต่อสื่อสาร(Communication)

กมล อุดลย์พันธ์ (2522 : 25) กล่าวว่า การสื่อสารข้อความ หมายถึง การส่งข่าวสารจากบุคคลหนึ่งไปยังบุคคลอื่น ซึ่งอาจจะเป็นคำสั่ง การบอกให้ทราบ ข้อคิดเห็น และข่าวสาร

ดิณ ปรัชญพฤทธิ์ และอิสระ สุวรรณบอล (อ้างใน กมล อุดลย์พันธ์. 2522 : 31) ให้ความหมายการติดต่อสื่อสาร หมายถึง การติดต่อระหว่างบุคคลด้วยการพูดเขียนโดยใช้สัญลักษณ์เป็นเครื่องมือในการสื่อความหมายเพื่อให้ผู้อื่นทราบข้อมูลข่าวสาร

2) องค์ประกอบของการติดต่อข่าวสาร

มานพ สวามีชัย (2533 : 17) ได้กำหนดองค์ประกอบของการติดต่อสื่อสาร ดังนี้

1. ผู้ส่ง(Sender) หมายถึง บุคคลที่ต้องการส่งข่าวสารไปยังบุคคลอื่น
2. ข่าวสารหรือข้อความ (Sender) หมายถึง เนื้อหาสาระของข่าวสาร ข้อมูลความคิดเห็นที่ผู้ส่งต้องการให้ผู้รับได้รับรู้เข้าใจข้อความร่วมกัน
3. ผู้รับ (Receiver) หมายถึง บุคคลที่ผู้ส่งข่าวสารต้องการติดต่อส่งข่าวสารข้อมูลให้
4. สัญลักษณ์ หรือรหัส (Code) หมายถึง ภาษาเขียน ภาษาพูด ท่าทางและสัญลักษณ์ต่างๆ เป็นต้น
5. สื่อ (Media) หมายถึง สิ่งที่น่าสัญลักษณ์ที่เป็นตัวแทนของข่าวสาร

นั้นไปยังผู้รับ ได้แก่ ภาษาพูด วิทยุ โทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ต่างๆ

3) ประเภทของการติดต่อข่าวสาร

พจนศรี สงวนชัย (2526 : 24) แบ่งประเภทไว้ ดังนี้

1. การติดต่อสื่อสารแบบพิธีการ หมายถึง การติดต่อสื่อสารที่มีระเบียบแบบแผน มีข้อกำหนดชัดเจน เช่น การติดต่อสื่อสารในระบบราชการ ซึ่งต้องกระทำเป็นลายลักษณ์อักษร

2. การติดต่อสื่อสารแบบไม่เป็นพิธีการ หมายถึง การติดต่อสื่อสารที่ไม่ได้ดำเนินการตามระเบียบแบบแผนที่กำหนด เช่น การติดต่อเรื่องส่วนตัว และการติดต่อแบบไม่มีแบบแผน

4) วัตถุประสงค์ของการติดต่อสื่อสาร

1. เพื่อให้ข่าวสาร ความรู้ที่มีประโยชน์ในการปฏิบัติงาน

2. เพื่อช่วยแนะนำแนวทางการปฏิบัติงานแก่พนักงาน

3. เพื่อให้พนักงานสามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและมี

ประสิทธิภาพ

4. เพื่อสร้างพลังในการทำงานร่วมกันอย่างมั่นคง

สรุปได้ว่า การติดต่อสื่อสารเป็นกระบวนการถ่ายทอดข่าวสารข้อมูล จากบุคคลหนึ่งไป ยังอีกบุคคลหนึ่ง โดยผ่านสื่อต่างๆ เพื่อให้ผู้อื่นทราบข้อมูลข่าวสารนั้นๆ

การได้รับข้อมูลข่าวสารของผู้ناسตรีหรือ กพลสม. จะเป็นในลักษณะได้รับข่าวสารเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับต่างๆ ข่าวการเมือง การปกครองท้องถิ่น เหตุการณ์ปัจจุบัน จากสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เอกสารเผยแพร่ แผ่นป้ายโปสเตอร์ หอกระจายข่าวในหมู่บ้าน การที่ กพลสม. ได้รับฟังข่าวสารข้อมูลมากเป็นประจำจะก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ในกิจกรรมงานต่างๆ ทันทเหตุการณ์ มีความรู้เข้าใจเรื่องการปกครองท้องถิ่น และจะมีผลให้ กพลสม. มีความรู้ความคิดก้าวไกลอยากมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน

1.7 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารโครงการพัฒนา

1.7.1 ความหมายของโครงการพัฒนา

โครงการพัฒนา ศุภชัย ยาวะประภาส และไตรรัตน์ โภคพลากรณ์ (2530 : 29) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง กิจกรรมพื้นฐานที่กำหนดขึ้น เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใน

การปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยที่กิจกรรมพื้นฐานนี้มีระยะเวลาที่กำหนดไว้อย่างแน่นอน

1.7.2 ความหมายของการบริหารโครงการพัฒนา

ติน ปรัชญพฤทธิ (2537 : 40) เห็นว่า การบริหารโครงการพัฒนา หมายถึง การกำหนด ปรับปรุง และนำเอานโยบาย แผน แผนงาน โครงการ และกิจกรรมการพัฒนาไปปฏิบัติ และมีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานนั้นๆ ด้วย

สำนักงานเลขาธิการ อคพต. (2540) กล่าวถึง การบริหารโครงการพัฒนา ว่า เป็นกระบวนการนำระบบบริหารที่ได้รับการพัฒนา มาใช้ในการปฏิบัติภารกิจตามนโยบาย แผนงานหรือ โครงการพัฒนาท้องถิ่นอย่างจริงจัง เพื่อให้บังเกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามที่ได้วางแผนไว้ล่วงหน้า หรือเป็นการใช้ทรัพยากรการบริหารต่างๆ เช่น คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และเทคนิคการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล โดยเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นแก่ประชาชนผู้รับผลพัฒนามากกว่าให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเฉพาะภายในองค์การ

จากความหมายของการบริหารโครงการพัฒนาต่างๆ ดังกล่าว สรุปได้ว่าการบริหารโครงการพัฒนา คือ การดำเนินการตามแผนงานโครงการอย่างเป็นระบบ เป็นขั้นตอนเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดการบริหารโครงการพัฒนาของ อบต. ออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นการวางโครงการ ขั้นการดำเนินงานตามโครงการ และขั้นการประเมินติดตามผล

1.8 ประวัติ ความเป็นมา และข้อมูลทั่วไปของอำเภอกุเวียง

1.8.1 ประวัติความเป็นมาอำเภอกุเวียง

กุเวียง เป็นอำเภอเก่าแก่อำเภอหนึ่งของจังหวัดขอนแก่น ซึ่งแต่เดิมจังหวัดขอนแก่น มีด้วยกัน 3 อำเภอ คือ อำเภอกุเวียง อำเภอชนบท และอำเภอเมือง โดยเหตุที่กุเวียงอยู่ทางทิศตะวันตกของจังหวัดขอนแก่น ในสมัยนั้นจึงเรียกว่า "หัวเมืองเอกฝ่ายตะวันตก" และหัวเมืองเอกนี้ต่อมาได้แบ่งพื้นที่ออกเป็น อำเภอชุมแพ อำเภอหนองเรือ อำเภอสีชมพู อำเภอภูผาม่าน และกิ่งอำเภอหนองนาคำ ซึ่งการศึกษาประวัติอำเภอกุเวียง อาจแบ่งออกเป็น 3 สมัย (สรุปผลการดำเนินงานพัฒนาชุมชนอำเภอกุเวียง. 2543 : 1 – 6) ดังนี้

1) สมัยก่อนประวัติศาสตร์ มีหลักฐานปรากฏให้เห็น ได้แก่ การค้นพบกระดูกไดโนเสาร์ บนเทือกเขาภูเวียง ซึ่งเมื่อนำไปวิเคราะห์ในทางวิทยาศาสตร์ พบว่า เป็นกระดูกไดโนเสาร์ชนิดกินพืชเป็นอาหารและกินสัตว์เป็นอาหาร อายุราว 150 ล้านปี นอกจากนี้ยังมีหลักฐานอื่นๆ ได้แก่ ถ้ำฝ่ามือแดง ที่บ้านหินร่อง ตำบลเมืองเก่าพัฒนา และซากเมืองโบราณ ที่บ้านเรือ ตำบลบ้านเรือ เป็นต้น

2) สมัยประวัติศาสตร์ บริเวณวงเขาภูเวียงเดิม ได้มีชุมชนอาศัยอยู่บ้างแล้วต่อมาเมื่อประมาณ พ.ศ. 23000 พระนางปาดคนหนึ่งชื่อ สิงห์ ภายหลังได้รับแต่งตั้งชื่อว่า "กวนทิพย์มนตรี" ได้อพยพผู้คนจากอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ มาตั้งหลักฐานบ้านเรือนที่บริเวณ ตำบลช้างชุม (บ้าน เมืองเก่าในปัจจุบัน) เนื่องจากเห็นว่าบริเวณวงเขาภูเวียงเป็นที่ราบน้ำท่าอุดมสมบูรณ์ดี ขณะนั้นแผ่นดินบริเวณเขาภูเวียงขึ้นอยู่กับประเทศลาว ตรงกับสมัยพระเจ้าตากสินมหาราชของไทย ต่อมาเมื่อมีคนอพยพมาจากเมืองยโสธร นครจำปาศักดิ์และนครเวียงจันทร์เข้ามาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก เจ้าเมืองเวียงจันทร์จึงแต่งตั้งให้กวนทิพย์มนตรีเป็นเจ้าเมืองภูเวียง เมื่อกวนทิพย์มนตรีถึงแก่กรรม น้องชายชื่อ "ศรีสุทอ" จึงขึ้นเป็นเจ้าเมืองแทน ระหว่างนั้นพระวอพระตา เป็นกบฏ เจ้าเมืองเวียงจันทร์จึงยกทัพมาปราบและประหารชีวิตเสียที่เมืองดอนมดแดง(จังหวัดอุบลราชธานีในปัจจุบัน) ความทราบถึงพระเจ้าตากสินมหาราชก็ทรงพิโรธ เนื่องจากเห็นว่าเจ้านครเวียงจันทร์หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ และรุกร้าแดนไทย จึงสั่งให้พระยาจักรี และพระยาสุรสีห์ ยกทัพไปรบกับเจ้านครเวียงจันทร์ ทำวศรีสุทอไหวทันจึงสวามิภักดิ์กับพระยาจักรี เมื่อพระยาจักรีรบชนะ จึงให้ทำวศรีสุทอเป็น เจ้าเมืองภูเวียงตามเดิม และให้ขึ้นกับเมืองหนองคาย ซึ่งเป็นเมืองใหญ่ ซึ่งเจ้าเมืองภูเวียงคนต่อๆ มา มีทำวศรีสุนทรที่ 2,3 หลวงสิทธิไกร พระศรีธงไชย ข้าหลวงจันทรา ซึ่งส่งมาจากเมืองหนองคายมาเป็นเจ้าเมือง แล้วยกเมืองภูเวียงขึ้นเป็นอำเภอ อยู่ในความปกครองของจังหวัดขอนแก่น และแต่งตั้งให้ พระประสิทธิ์สรรพการ เป็นนายอำเภอคนแรก

อนึ่ง ได้มีการบันทึกเรื่องราวของอำเภอภูเวียงไว้ในเหตุการณ์รบพุ่งระหว่างกองทัพเวียงจันทร์ กับกองทัพธนบุรี และกรุงเทพฯ ตามลำดับ เพราะเป็นเมืองหน้าด่านของเวียงจันทร์ ในการรบสมัยเจ้าอนุวงศ์เป็นกบฏ ปรากฏว่า ทหารเอกฝ่ายหน้าของกองทัพเวียงจันทร์ คือ พระยานรินทร์ รบพุ่งพ่ายแพ้แก่กองทัพกรุงเทพฯ และถูกฆ่าตายโดยไม่ยอมสวามิภักดิ์แก่กรุงเทพฯ และด้วยความกล้าหาญเด็ดเดี่ยวของท่าน จึงได้มีการสร้างศาลเพื่อเคารพกราบไหว้มาจนถึงทุกวันนี้ เรียกว่า "ศาลเจ้าจอมปากช่อง"

3) สมัยปัจจุบันเมืองภูเวียงได้รับการยกฐานะเป็นอำเภอ เมื่อปี ร.ศ.121

หรือ ปี พ.ศ. 2445 ขึ้นกับจังหวัดขอนแก่น โดยมีพระประสิทธิสรรพการ (สีหะไกร) เป็น นายอำเภอคนแรก ขณะนั้น สถานที่ราชการรวมถึงที่ว่าการอำเภอภูเวียง ตั้งอยู่ในหุบเขา ภูเวียงริมหนองคู (ท้องที่ตำบลในเมือง ในปัจจุบัน) ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2491 นายจรวง อุทะนุต ดำรงตำแหน่งนายอำเภอ ภูเวียงในขณะนั้น ได้ย้ายที่ว่าการอำเภอภูเวียงมาตั้งอยู่นอกหุบ เขา ที่บ้านนาถ่านเหลือง ปัจจุบันเป็นบ้านดอนหัน ตำบลภูเวียง นับถึงปัจจุบัน(พ.ศ. 2545) อำเภอภูเวียงมีอายุ 100 ปี มีนายอำเภอ ปกครองติดต่อกันมาแล้ว 37 คน นายอำเภอภูเวียง คนปัจจุบันคือ นายพันศักดิ์ คุณวงศ์

1.8.2 ข้อมูลทั่วไป

1) ที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอภูเวียงอยู่ห่างจากจังหวัดขอนแก่นไปทางทิศตะวันตก ตามถนนสาย ขอนแก่น – ชุมแพ ถึงกิโลเมตรที่ 48 แล้วเลี้ยวขวาแยกไปถนนสายภูเวียง – กุดฉิม 18 กิโลเมตรถึงอำเภอภูเวียง รวมระยะทาง 66 กิโลเมตร มีอาณาเขต ดังนี้

ทิศเหนือ จดกับกิ่งอำเภอหนองนาคำ และเขื่อนอุบลรัตน์ จังหวัด ขอนแก่น

ทิศตะวันออก จดกับอำเภออุบลรัตน์ และอำเภอหนองเรือ จังหวัด ขอนแก่น โดยมีเขื่อนอุบลรัตน์เป็นเส้นแบ่งเขต จดกับอำเภอโนนสังข์ จังหวัดหนองบัวลำภู

ทิศใต้ จดกับอำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น

ทิศตะวันตก จดกับอำเภอสีชมพู อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

โดยมีเทือกเขาภูเวียงเป็นเส้นแบ่งเขต

ปรากฏรายละเอียดตามแผนที่อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น ดังต่อไปนี้

1.8.3 ลักษณะภูมิประเทศ แบ่งพื้นที่ตามลักษณะภูมิประเทศ ออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1) ที่ราบในหุบเขาภูเวียง ประกอบด้วยพื้นที่ 3 ตำบล คือ ตำบลในเมือง ตำบลเขาน้อย และตำบลเมืองเก่าพัฒนา มีเทือกเขาภูเวียงล้อมรอบ มีลักษณะแปลกเป็นรูปทรงกลมรีคล้ายกำแพงกันเทือกเขาดังกล่าวด้านนอก มีลักษณะเป็นหน้าผาสูงชัน และลาดเฉียงสู่หุบเขาภูเวียง ราษฎรอาศัยเทือกเขาภูเวียงเป็นแหล่งดำรงชีพทุกฤดูกาล เช่น หาของป่า เก็บเห็ด หน่อไม้ ทำสวน ทำไร่ เป็นต้น

2) ที่ราบนอกหุบเขาภูเวียง ไม่ติดเขื่อนอุบลรัตน์ ประกอบด้วย ตำบลภูเวียง ตำบลบ้านเรือ ตำบลสงเปือย ตำบลนาชุมแสง และตำบลหนองกุงธนसार ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทราย อาชีพส่วนใหญ่ทำนา โดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก และหลังฤดูเก็บเกี่ยว ราษฎรส่วนใหญ่โดยเฉพาะผู้ชายจะอพยพไปทำงานต่างถิ่น

3) ที่ราบติดเขื่อนอุบลรัตน์ ประกอบด้วย ตำบลดินดำ ตำบลหัวทอง ตำบลทุ่งชมพู ตำบลนาหว้า ตำบลหนองกุงเขิน และตำบลกุดขอนแก่น นอกจากนี้อาชีพหลักคือทำนาโดยอาศัยน้ำฝน และน้ำจากเขื่อนอุบลรัตน์แล้ว ยังมีอาชีพการประมง ปลูกปอ และเลี้ยงสัตว์อีกด้วย

ลำน้ำสำคัญที่ไหลผ่านอำเภอภูเวียง ได้แก่ ลำน้ำบอง ซึ่งเกิดจากเทือกเขาภูเวียง ไหลผ่านตำบลเขาน้อย ตำบลภูเวียง ตำบลบ้านเรือ ตำบลดินดำ และไหลลงสู่ลำน้ำพองที่บ้านโป่งสังข์ ตำบลหัวทอง ลำน้ำเขิน เกิดจากเทือกเขาเพชรบูรณ์ ไหลผ่านจังหวัดชัยภูมิ จังหวัดขอนแก่น เป็นเส้นแบ่งเขตอำเภอภูเวียงด้านทิศตะวันออกกับอำเภออุบลรัตน์ ลำน้ำพองและเขื่อนอุบลรัตน์ เกิดจากเทือกเขาภูกระดึง เป็นเส้นแบ่งเขตทางทิศเหนือ ทิศตะวันออก ระหว่างอำเภอภูเวียงกับอำเภออุบลรัตน์

1.8.4 สภาพการเมืองการปกครอง

ภูเวียงเป็นอำเภอขนาดใหญ่ มีพื้นที่กว้างขวางถึง 880 ตารางกิโลเมตร หรือ 550,000 ไร่ แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 14 ตำบล 143 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งสิ้น 74,111 คน แยกเป็นชาย 35,724 คน หญิง 36,387 คน จำนวนครัวเรือน 15,777 ครัวเรือน

1.8.5 สภาพทางเศรษฐกิจ

สภาพทางเศรษฐกิจโดยทั่วไป ราษฎรส่วนใหญ่กว่า 90 เปอร์เซ็นต์ ประกอบ

อาชีพเกษตร กรรม ได้แก่ ทำนา ทำไร่ ทำสวน ส่วนที่เหลือจะประกอบอาชีพประมง ค้าขาย รับจ้าง และอพยพไปทำงานต่างถิ่น

1.8.6 สภาพทางด้านสังคม

- 1) **วัฒนธรรมประเพณี** มีลักษณะเช่นเดียวกับประชาชนภาคอีสาน โดยทั่วไปปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามแต่โบราณ มีการรักษาวัฒนธรรม พื้นบ้าน การละเล่นตามฤดูกาล และประชาชนส่วนใหญ่พูดภาษาอีสาน
- 2) **การศึกษา** การจัดระบบการศึกษาในอำเภอภูเวียงเป็น 2 ลักษณะ คือ
 - 2.1) **การศึกษาในระบบโรงเรียน** ระดับประถมศึกษา มีโรงเรียนในสังกัด การประถมศึกษาอำเภอ จำนวน 66 แห่ง โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 3 แห่ง
 - 2.2) **การศึกษานอกระบบโรงเรียน** ได้มีการจัดตั้งกลุ่มสนใจ และการฝึกอบรมอาชีพระยะสั้น และมีที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน ครบทั้ง 14 ตำบล
- 3) **การศาสนา** ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ โดยมีสถานที่ประกอบพิธีทางศาสนา ได้แก่ วัด จำนวน 106 แห่ง ศาลเจ้า จำนวน 1 แห่ง
- 4) **การสาธารณสุข** ปัจจุบันได้มีการให้บริการทางด้านสาธารณสุขเกือบทุกด้าน โดยมีสถานบริการทางด้านสาธารณสุข สรุปได้ดังนี้
 - 4.1) โรงพยาบาลชุมชนภูเวียง จำนวน 1 แห่ง
 - 4.2) สถานีอนามัยตำบล จำนวน 13 แห่ง
 - 4.3) หน่วยมาลาเรีย จำนวน 1 แห่ง
 - 4.4) สถานจำหน่ายยา จำนวน 5 แห่ง
 - 4.5) สถานบริการสาธารณสุขเอกชน(คลินิก) จำนวน 7 แห่ง
 - 4.6) ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน จำนวน 131 แห่ง
- 5) **การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ**

การประปา เป็นของการประปาส่วนภูมิภาค จำนวน 1 แห่ง และการประปาตามหมู่บ้านต่างๆ อีก จำนวน 105 แห่ง การไฟฟ้า มีหมู่บ้านที่มีไฟฟ้าใช้ทั้งสิ้น 143 หมู่บ้าน มีระบบโทรศัพท์ การไปรษณีย์โทรเลข มีความสะดวกสบาย

1.8.7 ด้านการท่องเที่ยว

อำเภอภูเวียง มีสถานที่ท่องเที่ยว และแหล่งอารยธรรมโบราณที่สำคัญ ดังนี้

- 1) อุทยานแห่งชาติภูเวียง
- 2) พิพิธภัณฑสถานไดโนเสาร์
- 3) ภูประตู่ตีหมา
- 4) รอยเท้าไดโนเสาร์ บริเวณหินลาดป่าซาด
- 5) ภาพเขียนสี ก่อนประวัติศาสตร์
- 6) น้ำตกทัพพญาเสือ
- 7) หินลาดวัดถ้ำกวาง
- 8) พระยานรินทร์ (ศาลเจ้าจอมปากช่อง)
- 9) น้ำตกตาดฟ้า
- 10) น้ำตกตาดกลาง
- 11) ทุ่งใหญ่เสาวราม
- 12) หินลาดอ่างกบ
- 13) พัทธยา 2 ตำบลหนองกงเขิน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Rajabhat Mahasarakham University

2. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุกัญญา สิงห์ชม(2538 :บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์กรสตรีในการพัฒนาชนบทศึกษาเฉพาะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน (กพสม.) พบว่า กพสม. ที่มีรายได้สูงและเป็นสมาชิกของกลุ่มกิจกรรม มีโอกาสติดต่อสื่อสารกับผู้นำท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน ตลอดจนได้รับการอบรมมาครั้ง ทำให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทมากโดยผู้ศึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะว่าในการจัดตั้งองค์กรสตรีระดับหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่จะต้องปลูกฝังค่านิยม และสร้างจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อชุมชน ส่งเสริมให้มีความมั่นใจในตนเองและมีส่วนร่วมในองค์กรให้มากขึ้น โดยเน้นการฝึกอบรมในบทบาทหน้าที่ให้มากขึ้นตัวเจ้าหน้าที่เองนั้นจะต้องเป็นผู้กระตุ้น และชี้แนะอย่างใกล้ชิด องค์กรหลัก ได้แก่ คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการสภาตำบล จะต้องเปิดโอกาสให้ กพสม. เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม ขจัดค่านิยมการแบ่งความสามารถทางเพศ เจ้าหน้าที่ควรเป็นแกนกลางในการเชื่อมประสานองค์กรสตรีเข้ากับองค์กรหลักเพื่อให้เกิดความคุ้นเคยและการยอมรับ

สมพงษ์ บัวชาบาล (2531 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมพัฒนา ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์การอนุเคราะห์เด็กนอร์เวย์ จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษา พบว่า ถ้าประชาชนสามารถเข้าร่วมทุกขั้นตอนของการพัฒนา 5 ขั้นตอนคือ

- 1) ค้นหาปัญหาวิเคราะห์หาแนวทางแก้ไข
- 2) ตัดสินใจเลือกแนวทางในการแก้ไขปัญหาวางโครงการ
- 3) ปฏิบัติตามโครงการที่วางไว้
- 4) มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์
- 5) ประเมินผลโครงการ

แสดงว่าคนในชุมชนเป็นผู้นำการพัฒนา ไม่ใช่ขอรับผลการพัฒนาเพียงอย่างเดียว การมีส่วนร่วม 5 ขั้น ทำให้การพัฒนาเกิดความต่อเนื่องแม้ว่าองค์การอนุเคราะห์เด็กนอร์เวย์ จะออกมาจากชุมชนแล้ว แต่คนในชุมชนก็ยังดำเนินการพัฒนาได้

กองวิจัยและประเมินผล กรมการพัฒนาชุมชน (2529 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัย ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์กรสตรีในการพัฒนาชนบท ตามนโยบายของรัฐ ศึกษาเฉพาะกรณีกิจกรรมการพัฒนาสตรีระดับหมู่บ้าน (กพสม.) พบว่า กพสม. ที่ได้รับการฝึกอบรมซ้ำแรงแบบครั้ง มีความรู้ ความเข้าใจ ในวัตถุประสงค์และการดำเนินงานขององค์กรสตรีมาก จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทมากกว่า กพสม. ที่มีลักษณะตรงข้าม ส่วนรายได้ การเป็นสมาชิกกลุ่มที่มีกิจกรรมการติดต่อกับผู้นำท้องถิ่นการติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน การเป็นผู้นำท้องถิ่น ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท

วรลักษณ์ มนัสเอื้อศิริ (2538 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการพัฒนาสตรีตำบล (กพสต.) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของ กพสต.คือ ลักษณะอาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจสูง ความคาดหวังผลประโยชน์ส่วนตัว และชุมชน การเข้าถึงระบบข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบท และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากภายนอก การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ทางราชการ หน่วยงาน ภาคเอกชน และผู้นำท้องถิ่น ส่วนปัจจัยด้านอายุ กับการเป็นผู้ใกล้ชิดสนับสนุน ไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ กพสต.

กองพัฒนาสตรี เด็ก และเยาวชน กรมการพัฒนาชุมชน (2539 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน (กพสม.) ในการป้องกันปัญหา

หญิงค้าประเวณี ศึกษาในกรณีในภาคเหนือ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของ กพสม. ในการป้องกันปัญหาหญิงค้าประเวณีในด้านร่วมวางแผนการป้องกัน และร่วมประเมินผลการป้องกัน ปัญหาหญิงค้าประเวณีที่ส่วนร่วมในระดับปานกลาง มีส่วนร่วมดำเนินการป้องกันในระดับน้อย ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของ กพสม. นั้น ผู้ที่มีอายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ รายได้ ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของ กพสม. และที่มีอาชีพเกษตรกรจะมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหา หญิงค้าประเวณีมากกว่า กพสม. ที่มีอาชีพไม่ใช่เกษตรกร (รับจ้าง) ประสบการณ์การอบรม ประสบการณ์ด้านการพัฒนา การได้รับผลประโยชน์จากการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ภาวะผู้นำการมีส่วนร่วมกิจกรรมป้องกันปัญหาหญิงค้าประเวณี การรับรู้ข่าวสาร เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของ กพสม. และความรู้ความเข้าใจในปัญหาหญิงค้าประเวณี ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของ กพสม. ในการป้องกันปัญหาหญิงค้าประเวณีมากที่สุด คือ การรับรู้ข่าวสาร ปัจจัยรองลงมาได้แก่ ประสบการณ์การอบรม การได้รับผลประโยชน์จากการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน การมีส่วนร่วมกิจกรรมการป้องกันปัญหาหญิงค้าประเวณี ปัจจัยที่มีอิทธิพลน้อยที่สุดหรือไม่มีเลยได้แก่ ภาวะผู้นำ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาหญิงค้าประเวณี และประสบการณ์ด้านการพัฒนา

เกรียงศักดิ์ เขียวยิ่ง และวิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2530 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อขีดความสามารถในการบริหารงานของสภาตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า

1. คณะกรรมการสภาตำบลมีความสามารถในการบริหารโครงการแต่มีความรู้เล็กน้อย ในด้านการจัดทำแผนและโครงการ การประเมินผล และการบำรุงรักษาโครงการ
2. รูปแบบตำแหน่งหน้าที่ความรู้ความสามารถ ระยะเวลา การดำรงตำแหน่งการมีส่วนร่วมในการบริหาร และฐานะของสภาตำบลมีอิทธิพลต่อขีดความสามารถในการบริหารงานพัฒนา นอกจากนี้ยังพบว่าด้านงบประมาณที่สภาตำบลได้รับแต่ละปี มีอิทธิพลต่อขีดความสามารถในการบริหารงานพัฒนาของสภาตำบล และผันแปรไปได้เพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย

สำนักงานเลขาธิการ กสช.(2527) โดยอาจารย์มหาวิทยาลัยขอนแก่น ทำการประเมินผลโครงการสร้างงานในชนบท พ.ศ.2525 – 2526 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สรุปว่า สภาตำบลขาดการพิจารณารายละเอียดในการกำหนดปัญหา และการสำรวจข้อมูลท้องถิ่น การจัดเก็บเอกสารงานธุรการไม่เป็นระบบ ขาดเจ้าหน้าที่ทำบัญชี และการเงิน โดยเฉพาะในปีต่อมา พ.ศ. 2527 สำนักงานเลขาธิการ กสช. ได้ให้อาจารย์มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์

ทำการประเมินผลโครงการสร้างงานในชนบท พ.ศ.2527 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สรุปได้ว่า การวางแผน สภาตำบล จัดทำแผนพัฒนาโดยยึดความต้องการของประชาชน เป็นหลัก และใช้แผนเป็นเกณฑ์ในการจัดทำโครงการ กสช. การตัดสินใจ สภาตำบลได้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนเป็นส่วนใหญ่ในการคัดเลือก และกลั่นกรองโครงการ และบทบาทในการตัดสินใจเลือก

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากกฎระเบียบที่รองรับการปฏิบัติงานขององค์กรสตรี แนวคิดทฤษฎีต่างๆ ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานสตรีโดยตรง ผู้วิจัยได้รวบรวมแล้วมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้

3.1 ตัวแปรอิสระ เป็นตัวแปรแห่งสาเหตุ ประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ ที่น่าจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมของ กพสม. ดังนี้

3.1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล คุณสมบัติส่วนบุคคลของ กพสม. ในเรื่องอายุ ระดับการศึกษา สถานภาพในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริหารโครงการพัฒนาของ อบต.

3.1.2 ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจของครอบครัว ผู้นำสตรีที่มีฐานะทางครอบครัวดีกว่าผู้อื่น จะเป็นที่ยอมรับของสังคมในหมู่บ้านตำบลนั้น เมื่อมีรายได้ดีกว่า ฐานะทางการเงินดีก็ว่าจะไม่เป็นกังวลต่อการทำมาหากินมากนัก ไม่ต้องทำงานหาเงินตลอดทั้งวัน น่าจะมีเวลาที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคมได้บ้างหรือมากกว่าคนอื่น ซึ่งแยกพิจารณาในด้านอาชีพ การออมเงิน ภาระหนี้สินของครอบครัว รายได้เฉลี่ยต่อปีของครอบครัว

3.1.3 ประสบการณ์การฝึกอบรม มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริหารโครงการพัฒนา กล่าวคือ ผู้นำสตรีที่ได้เข้ารับการฝึกอบรมบ่อยครั้งหรือมากกว่า จะทำให้เข้าใจบทบาทหน้าที่ได้ดี มีความรู้ ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และการดำเนินงานพัฒนาสตรีมาก ทันทเหตุการณ์ รู้บทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองท้องถิ่น ขั้นตอนการบริหารงาน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะส่งผลให้ผู้นำสตรีมีความกระตือรือร้น และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทมากกว่า ผู้นำสตรีที่ผ่านการฝึกอบรมมาน้อย

3.1.4 ประสบการณ์ด้านการพัฒนา ผู้นำสตรีที่เข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ มากและบ่อยครั้ง การได้รับตำแหน่งทางสังคมหรือในกลุ่มกิจกรรมการมีโอกาสได้ไปศึกษา

ดูงานหลายแห่งจะมีผลให้ตนเองมีความรู้สึกรู้ว่ามีความสำคัญต่อชุมชน เกิดความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรมมีความเสียสละเห็นความสำคัญของประโยชน์ส่วนรวม ผู้นำสตรีที่มีประสบการณ์ด้านต่างๆ เหล่านี้มากกว่าน่าจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทมากกว่า

3.1.5 การรับรู้ข่าวสารภายนอก ผู้นำสตรีที่มีการติดตามข่าวสารจากสื่อมวลชนต่างๆ มาก จะทำให้มีความรู้กว้าง ทันทเหตุการณ์ รู้สภาพปัญหา สามารถพูดคุยเสนอความคิดเห็นกับผู้นำคนอื่น ๆ ได้ดี มีเหตุผล เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม เมื่อรู้มากก็น่าที่จะเข้าไปร่วมกิจกรรมต่างๆ มากกว่า

3.2 ตัวแปรตาม เป็นตัวแปรผลแห่งสาเหตุ แห่งการมีส่วนร่วมของ กพสม. ในการบริหารโครงการพัฒนาของ อบต. ซึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้กำหนดตัวแปรตามการมีส่วนร่วมของ กพสม. ไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

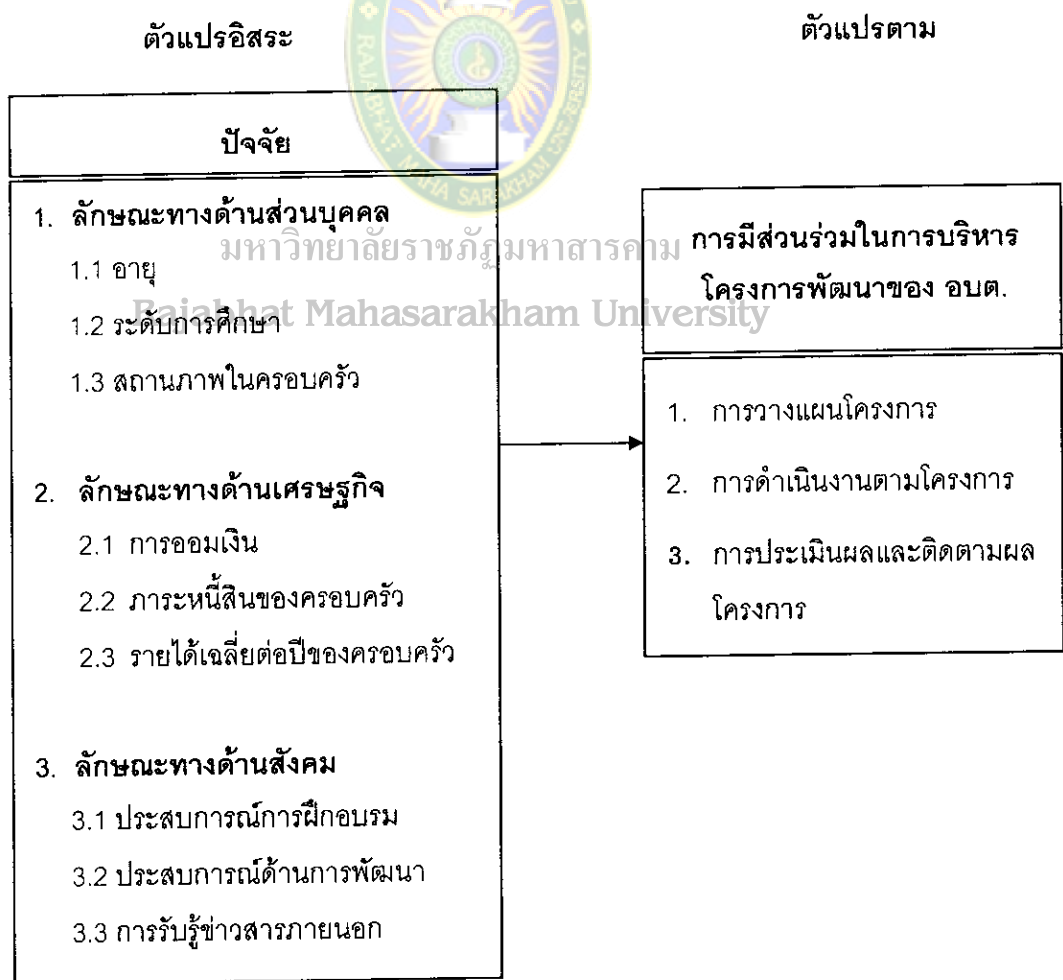
3.2.1 การวางแผนโครงการ เป็นขั้นตอนที่คณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน เข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และความต้องการของหมู่บ้าน โดยการเข้าร่วมประชุม แสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ระบุปัญหาความต้องการของชุมชนหมู่บ้านต้องเข้ามา ตลอดจนการเสนอโครงการในการแก้ไขปัญหา และความต้องการต่างๆ ในกระบวนการวางแผนและโครงการ ประชาชนหรือ กพสม. ควรเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ในขั้นการเก็บข้อมูล ร่วมพิจารณาวางแผนและโครงการ ตลอดจนการยอมรับแผน และการปฏิบัติตามแผนความสำเร็จของการจัดทำแผน หรือโครงการนั้นทุกขั้นตอนเป็นการพิจารณา หรือตัดสินใจของประชาชนหรือ กพสม. เอง กรรมการบริหาร อบต. ไม่ควรจัดทำแผนโครงการให้ประชาชนหรือ กพสม. เพราะเท่ากับเป็นการบังคับให้คนเข้ามามีส่วนร่วม และบังคับให้รับผิดชอบ จากประสบการณ์ในอดีต งานใดที่ทำกับประชาชน มุ่งประโยชน์ตกแก่ประชาชน การบังคับประชาชนให้รับผิดชอบ จะทำให้งานนั้นล้มเหลวโดยสิ้นเชิงเพราะประชาชนจะไม่มีความรักหวงแหนในงานที่ทำให้เขาเลย

3.1.2 การดำเนินงานตามโครงการ เป็นขั้นตอนที่คณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมดำเนินงาน โดยการออกแรง ออกทุนทรัพย์ต่าง ๆ ในขั้นการดำเนินงานตามโครงการนี้ ประชาชนหรือ กพสม. สามารถเข้าไปมีส่วนร่วม โดยระดมความร่วมมือในด้านแรงงาน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ใช้อีกาสวันสำคัญชักชวนประชาชนมาร่วมกันทำกิจกรรม เพื่อสาธารณประโยชน์ สนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลุ่มองค์กร สนับสนุน

งบประมาณให้กับกลุ่มหรือองค์กรในการดำเนินงานโดยให้กลุ่มสมทบบางส่วนเป็นในลักษณะการดำเนินการร่วม

3.2.3 การประเมินผลและการติดตามผล เป็นขั้นตอนที่คณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน เข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นผู้ตรวจสอบ ติดตามการทำงาน ประเมินผล โครงการ ตลอดจนการตรวจรับงานจ้างต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล

จากกรอบแนวคิดในการวิจัยข้างต้น สามารถนำมาเขียนเป็นแผนภูมิแสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework) ได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 2 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)